

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γυναίκα και εργασία – Η επίδραση των κοινωνικο-οικονομικών σχέσεων στην πορεία του χρόνου

2013-2014

ΟΜΑΔΑ Α : Βουδούρη Ιωάννα, Γκάνιαρη Ιωάννα, Δεδούλης Σωτήρης, Σωτηρίου Μαρία

ΟΜΑΔΑ Β : Καμούτσης Δημήτρης, Μελετίου Παναγιώτης, Μερκούρη Κωσταντίνα, Μπατσούλης Σταύρος

ΟΜΑΔΑ Γ : Καούσιος Θανάσης, Μπατσούλης Δημήτρης, Παπαϊωάννου Δημήτρης

ΟΜΑΔΑ Δ : Γαλάνης Χρήστος, Θεοδώρου Γωγώ, Μέξη Λίνα

Επιβλέπων καθηγητής: Καλαντζής Εμμανουήλ

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	5
2. Οι διαφορές των δυο φύλων στη σχέση μεταξύ τους.....	6
2.1 Μαθαίνοντας το ρόλο του άνδρα και της γυναίκας.....	7
2.2 Οι σύγχρονες σχέσεις.....	9
3. Η οικογένεια αλλάζει μορφή.....	10
4. Οι οικογενειακοί δεσμοί.....	12
5. Ο οικογενειακός περίγυρος διαχρονικά.....	13
5.1 Κοινωνικός.....	13
5.2 Πολιτικό.....	13
5.3 Πνευματικό.....	13
5.4 Ηθικό.....	13
5.5 Εθνικό.....	14
6. Κοινωνικές θέσεις και ρόλοι της γυναίκας διαχρονικά.....	14
6.1 Οικονομικοί.....	14
6.2 Ψυχολογικοί.....	14
6.3 Κοινωνικοί.....	14
7. Ιστορικοί συσχετισμοί.....	15
7.1 Ιστορικά στοιχεία.....	15
7.2 Η γυναίκα στο χώρο της εργασίας.....	17
8. Καταμερισμός της εργασίας.....	20
8.1 Ανδρικά και γυναικεία επαγγέλματα.....	20
8.2 Γυναίκα και μη αμοιβόμενη εργασία.....	21
9. Γυναίκα και δικαιώματα.....	23
10. Αμοιβές και ανισότητες.....	24
11. Ισότητα των δυο φύλων.....	26
12. Ιστορική αναδρομή.....	27
13. Στόχοι.....	29
14. Δραστηριότητες.....	30

15.	Στατιστικά στοιχεία.....	31
16.	Κινήματα στην Ελλάδα και όχι μόνο.....	32
17.	Η ιστορία του φεμινισμού.....	33
	17.1 Τα είδη του φεμινισμού.....	35
18.	Οι γυναίκες στην πολιτική σκηνή.....	36
19.	Η πορεία της γυναίκας στο πέρασμα των χρόνων.....	39
	19.1 Η γυναικεία ύπαρξη σε διάφορους τομείς.....	42
20.	Γυναίκα και απασχόληση.....	46
	20.1 Η γυναικεία εργασία στην Ελλάδα.....	47
21.	Επεξήγηση του όρου "ανεργία".....	48
22.	Η "γυναικεία" ανεργία.....	49
	22.1 Αίτια ανεργίας.....	49
	22.2 Συνέπειες.....	49
23.	Ερευνητικά στοιχεία.....	50
24.	Διάγραμμα για τα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη κατά φύλο.....	51
	24.1 Πίνακας της ανεργίας κατά τα έτη 2004-2008.....	52
	24.2 Πίνακας παρουσίασης της ανεργίας στα έτη 2004-2008.....	53
	24.3 Πίνακας ανεργίας με βάση τη μόρφωση.....	54
	24.4 Γυναικεία εκπαίδευση.....	54
25.	Ερωτηματολόγιο.....	59
	25.1 "Αντρικά αποτελέσματα".....	61
	25.2 "Γυναικεία αποτελέσματα".....	62
26.	Συμπεράσματα ερωτηματολογίου.....	62
27.	Οι νέες εργασιακές συνθήκες-επαγγελματικός προσανατολισμός.....	62
28.	Καταμερισμός της εργασίας.....	63
29.	Προκλήσεις, προβλήματα και προοπτικές της σύγχρονης Ελληνικές οικογένειας.....	64
30.	Εμπόδια στην επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών και των ανδρών.....	65

31. Απασχόληση, Επαγγελματική εξέλιξη, Επιχειρηματικότητα των γυναικών.....	65
32. Διακρίσεις.....	66
Πηγές.....	67
Βιβλιογραφικές πηγές.....	70

1. Εισαγωγή

Πεδίο Εφαρμογής: Ερευνήσαμε τις διαφορές των δύο φύλων, το ρόλο της γυναίκας διαχρονικά καθώς και την οικογένεια γενικότερα. Ο ρόλος της γυναίκας διαχρονικά στο χώρο εργασίας, καθώς και με ποιο τρόπο κατανέμονται οι γυναίκες στην εργασία σήμερα. Το πεδίο εφαρμογής μας, ήταν τα αίτια δημιουργίας της ανεργίας στο γυναικείο φύλο, καθώς και τα προβλήματα που αυτές αντιμετωπίζουν στον εργασιακό χώρο. Ακόμη, ασχοληθήκαμε με το ζήτημα της εκπαίδευσης, ιδιαίτερα με το επίπεδο κατάρτισης των γυναικών. Τέλος, αναφερθήκαμε στις νέες εργασιακές συνθήκες, αλλά και σε διάφορες κοινωνικές συνθήκες ανέλιξης, καθώς και στο ρόλο του κράτους όσον αφορά τον επαγγελματικό προσανατολισμό

Στόχοι της εργασίας: Ο πρωταρχικός μας στόχος ήταν να μάθουμε να συνεργαζόμαστε και έπειτα να ξεδιπλώσουμε τις πτυχές του θέματος που μας είχε ανατεθεί. Πρώτα - πρώτα έπρεπε να γίνει φανερός ο ρόλος της γυναίκας στον εργασιακό χώρο και τα αίτια ανεργίας στο φύλλο αυτό, γεγονός που αποδείξαμε μέσω διάφορων ιστορικών και στατιστικών στοιχείων. Ανακαλύψαμε το σύνηθες βαθμό κατάρτισης των γυναικών, αλλά και τις νέες συνθήκες που επικρατούν στον εργασιακό χώρο. Ο τελευταίος μας στόχος σχετιζόταν με την «επαφή» των γυναικών με διάφορες συνθήκες κοινωνικής και εργασιακής ανέλιξης.

Λέξεις-Κλειδιά: 1) Ο ρόλος της γυναίκας διαχρονικά, 2) Η οικογένεια, 3) Διαφορές των δύο φύλων 4) Γυναίκα και εργασία, 5) Ανισότητες, 6) Φεμινισμός, 7) Ανεργία, 8) Εκπαίδευση, 9) Εργασιακές συνθήκες, 10) Κοινωνική καταξίωση

Μεθοδολογία: Για να καταφέρουμε να ολοκληρώσουμε την εργασία, αποκαλύπτοντας όλες τις πτυχές της, έπρεπε να διαθέσουμε αρκετό χρόνο και φυσικά να συνεργαστούμε άψογα μεταξύ μας. Η εργασία μας βασίστηκε σε διάφορες πηγές από το διαδίκτυο καθώς και σε πλήθος βιβλίων (έντυπων και ηλεκτρονικών). Βέβαια ήταν αναγκαία η προσωπική μας κρίση για να καταλήξουμε σε ορθά και αξιόπιστα συμπεράσματα, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος παραπληροφόρησης.

Αξιοσημείωτη βέβαια ήταν και η βοήθεια του συντονιστή μας αφού σε κάθε δυσκολία που συναντήσαμε κατά την εκτέλεση αυτής της εργασίας ήταν παρόν για να μας δίνει χρήσιμες συμβουλές και οδηγίες.

2. Οι διαφορές των δυο φύλων στη σχέση μεταξύ τους

Η προσέγγιση των διαφορών των φύλων έχει δεχθεί πολλές κριτικές, οι οποίες τονίζουν ότι η έρευνα στις διαφορές των φύλων τείνει να αντιμετωπίζει τους άνδρες και τις γυναίκες ως παγκόσμιες κατηγορίες που δεν κατέχουν καμία άλλη προέχουσα κοινωνική διάσταση, λ.χ. την φυλή, την τάξη, την ηλικία. Οι κύριοι παράγοντες, όπως λένε και οι ειδικοί είναι βιολογικοί (φύση) και εκείνοι που εμπλέκουν συνθήκες κοινωνικοποίησης (ανατροφή).

Όσον αναφορά τους βιολογικούς παράγοντες θα δούμε την θεωρία του Freud και το πώς ερμηνεύει ο ίδιος. Ο Freud αναφέρει πως η γυναίκα είναι ατελής άνδρας και αυτό το αιτιολογεί λέγοντας πως διαφέρουν τα γεννητικά τους όργανα. Οι άνδρες επειδή έχουν το άγχος του ευνουχισμού και το φθόνο του πέους από μικροί, γίνονται πιο επιθετικοί, καταπιεστικοί και προσανατολισμένοι προς την επιτυχία. Ενώ αντίθετα οι γυναίκες επειδή δεν έχουν κάποιο τέτοιο φόβο γίνονται παθητικές, ευαίσθητες, εξαρτημένες και αδύναμες.

Μια πολλή σημαντική διαφοροποίηση ανάμεσα στα δύο φύλλα είναι και η νοημοσύνη. Ο Clarke, καθηγητής ιατρικής στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα τα 1873 ισχυρίστηκε πως οι γυναίκες είναι λιγότερο έξυπνες από τους άνδρες, γιατί η μήτρα απορροφά ενέργεια από τον εγκέφαλο. Στο εν τω μεταξύ, οι γυναίκες εκείνης της εποχής επιχειρούσαν να εισχωρήσουν στην ανώτατη εκπαίδευση, διάφορα ιατρικά επιχειρήματα επιστρατεύονται για να λειτουργήσουν ως ιδεολογικό τροχοπέδη.

Η εκπαίδευση κατά των Clarke πρέπει να διαφέρει στις γυναίκες, διότι δεν μπορούν να εργαστούν πνευματικά πάνω από λίγες ώρες την ημέρα. Υποστηρίζεται δε ότι οι γυναίκες διακινδυνεύουν την αναπαραγωγική τους ικανότητα με το να χρησιμοποιούν τον εγκέφαλό τους.

Συνεχίζοντας, το 1879 ο Len Bon, από τους πρωτεργάτες στο χώρο της κοινωνικής ψυχολογίας γράφει: «Στις πιο ευφρείς ράτσες των Παριζιάνων, υπάρχει μεγάλος αριθμός γυναικών που ο εγκέφαλός τους πλησιάζει σε μέγεθος περισσότερο τον εγκέφαλο του γορίλα παρά τον πιο εξελεγμένο των ανδρών. Όλοι οι ψυχολόγοι που έχουν μελετήσει την νοημοσύνη των γυναικών, αναγνωρίζουν σήμερα ότι αντιπροσωπεύουν τις κατώτερες μορφές της εξέλιξης του ανθρώπινου είδους και

μοιάζουν περισσότερο στα παιδιά και στους άγριους παρά σ' έναν ενήλικο και πολιτισμένο άνδρα. Τις διακρίνει το ψέμα, η αστάθεια, η έλλειψη λογικής και σκέψης...»

2.1 Οι σύγχρονες σχέσεις

Το ισχυρό φύλο διατυμπανίζει πως βοηθά στο σπίτι. Είναι αλήθεια αυτό ;

Είμαστε πια στον 21^ο αιώνα, ύστερα από δεκαετίες αγώνων των γυναικών για κοινωνική χειραφέτηση και οικονομική ανεξαρτησία και το ερώτημα εδώ είναι: έχει αλλάξει το μοίρασμα των εργασιών του σπιτιού ανάμεσα στα δύο φύλα ;

Πραγματοποιήθηκε λοιπόν μια μεγάλη έρευνα σε επτά ευρωπαϊκά κράτη για την εργασία του άνδρα και της γυναίκας μέσα και έξω από το σπίτι. Διαπιστώθηκε πως δεν έχουν αλλάξει και πολλά από τότε, μπορεί οι άνδρες να λένε πως βοηθούν τη σύντροφό τους, αλλά τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι. Η μοναδική εμφανής αλλαγή είναι η λεκτική τοποθέτηση των ανδρών. Πια σέβονται τη συμβολή των γυναικών στην οικογένεια.

Παρατηρούμε λοιπόν, πως οι άνδρες και οι γυναίκες εξελίχτηκαν διαφορετικά εξαιτίας της αναγκαιότητας. Οι άνδρες έπρεπε να προστατεύσουν την οικογένεια τους και να κυνηγήσουν για να βρουν τροφή. Ενώ οι γυναίκες φρόντιζαν την οικογένειά τους και μεγάλωναν τα παιδιά. Κατά συνέπεια η εξέλιξη του εγκεφάλου των δυο φύλων ακολούθησε διαφορετική πορεία για εκατομμύρια χρόνια και όπως σήμερα γνωρίζουμε οι άνδρες και οι γυναίκες επεξεργάζονται τις πληροφορίες διαφορετικά.

Πρώτα απ' όλα οι άνδρες και οι γυναίκες διαφέρουν στις αισθήσεις του. Πολλές έρευνες έχουν δείξει πως οι γυναίκες είναι πολύ πιο ευαίσθητες από τους άνδρες στα αισθητηριακά ερεθίσματα. Αυτό συμβαίνει γιατί οι γυναίκες ως προστάτες της σπηλιάς έπρεπε να καταλαβαίνουν τα πάντα. Είναι αυτό που ονομάζουμε σήμερα γυναικείο ένστικτο.

Πολλές διαφορές όμως, έχουν βρεθεί και στον εγκέφαλο. Οι άντρες τείνουν να είναι μεγαλύτεροι και ως αποτέλεσμα να έχουν μεγαλύτερους εγκεφάλους. Ο γυναικείος εγκέφαλος είναι λίγο πιο μικρός από των αντρών χωρίς όμως να υστερεί στην απόδοση. Ο ανδρικός εγκέφαλος όσον αφορά στη λειτουργία του είναι εξειδικευμένος. Είναι διαμορφωμένος με τέτοιο τρόπο ώστε να συγκεντρώνεται σε μία συγκεκριμένη ασχολία κάθε φορά. Οι γυναίκες από την άλλη, αδυνατούν να κατανοήσουν αυτό το πράγμα, αφού οι ίδιες μπορούν να κάνουν περισσότερα από ένα πράγματα κάθε φορά. Ο γυναικείος εγκέφαλος είναι διαμορφωμένος για πολλαπλές ασχολίες. Ο ανδρικός

εγκέφαλος από την άλλη, έχει λιγότερες συνεκτικές ίνες μεταξύ δεξιού και αριστερού ημισφαιρίου και είναι περισσότερο κατατετμημένος. Ιστορικά αν το δει κανείς, ο δείκτης νοημοσύνης των γυναικών υστερούσε κατά πέντε μονάδες σε σχέση με τους άντρες όμως τώρα οι γυναίκες ξεπερνούν τους άντρες στα διάφορα τεστ νοημοσύνης.

Μια άλλη διαφορά ανάμεσα στα δυο φύλλα αφορά τον λόγο. Οι γυναίκες έχουν μεγαλύτερη ευφράδεια λόγου και επιπλέον τους αρέσει να μιλάνε. Έχουν βασικά κέντρα λόγου και στα δύο εγκεφαλικά ημισφαίρια. Ενώ οι άνδρες προτιμούν να μιλούν λιγότερο και με μεγαλύτερη σαφήνεια.

Έτσι τα δύο φύλα χρειάζονται διαφορετικά πράγματα. Εξάλλου έχουμε διαφορετικό χημικό κοκτέιλ. Τα οιστρογόνα δηλαδή, τα οποία είναι θηλυκές ορμόνες παίζουν καθοριστικό ρόλο στις συμπεριφορές που σχετίζονται με την ανατροφή των παιδιών και με την φύλαξη της οικογενειακής εστίας χαρίζοντας ένα γενικό αίσθημα ευεξίας.

Τελειώνοντας λοιπόν, αν κατανοήσουμε όλες τις παραπάνω διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και τις γυναίκες, θα μπορέσουμε να πετύχουμε μια αρμονική συνύπαρξη την οποία θα διακρίνει ο σεβασμός της διαφορετικότητας και όχι ο αγώνας για την πλήρη κατανόηση.

2.2 Μαθαίνοντας το ρόλο του άνδρα και της γυναίκας

Η κοινωνιολογία καθώς και η ψυχολογία είναι οι επιστήμες που ερμηνεύουν τους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους κάθε φύλο ενσωματώνει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που συγκροτούν την ταυτότητά του. Υπάρχουν λοιπόν, θεωρίες που συγκροτούν δυο ομάδες. Η μία ομάδα είναι οι βιολογικοί παράγοντες και η άλλη είναι η κοινωνική εκμάθηση των ρόλων.

Όσον αναφορά την κοινωνική εκμάθηση των ρόλων θα λέγαμε πως υπάρχει μια κατασκευή του φύλου. Τα κορίτσια συμπεριφέρονται ως κορίτσια και τα αγόρια σαν αγόρια και αυτό συμβαίνει πρώτα απ' όλα μέσα στην οικογένεια με την κοινωνικοποίηση. Το κορίτσι μαθαίνει από την μητέρα της είτε μέσω παιχνιδιών το ρόλο της, κάθε παρέκκλιση από το ρόλο αυτό αποτελεί παραβίαση του κανονιστικού προτύπου, δηλαδή παραβίαση του κοινωνικού κανόνα και επιφέρει κοινωνική απαξίωση. Αντίθετα, το αγόρι μαθαίνει από ανάλογες πρακτικές ότι προορίζεται για την εκπροσώπηση της οικογένειας προς τα <<έξω>>. Κάθε παρέκκλιση από το ρόλο που καλείται να ασκήσει το αγόρι αποτελεί αμφισβήτηση του ανδρισμού του.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι ο κυριότερος μηχανισμός μέσα από τον οποίο το βιολογικό φύλο αλλάζει σε κοινωνικό φύλο είναι η οικογένεια και οι συγγενείς που περιβάλλουν ένα παιδί στα πρώτα χρόνια της ζωής του.

3. Η οικογένεια αλλάζει μορφή

Η οικογένεια αποτελεί το βασικό κύτταρο της οργανωμένης κοινωνικής συμβίωσης. Η καθιέρωση του θεσμού αυτού έγινε από τα πρώτα σχεδόν βήματα της ζωής του ανθρώπου στη γη, και μέχρι σήμερα εξακολουθεί να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο τόσο στο κοινωνικό σύνολο όσο και στη ζωή των μεμονωμένων ατόμων. Η οικογένεια άσχετα από τις δυσκολίες που αντιμετώπισε κατά καιρούς, σαν θεσμός έχει αναγνωριστεί και λειτουργεί με τη μία ή την άλλη μορφή σε όλες τις χώρες του κόσμου, είτε αυτές είναι πολιτισμένες είτε είναι απολίτιστες.

Η ελληνική οικογένεια έχει υποστεί βασικούς μετασχηματισμούς όπως από πυρηνική οικογένεια σε εκτεταμένη, διαζευγμένη ή ανασυγκροτημένη οικογένεια, από πατριαρχική οικογένεια τείνει προς συντροφικότητα, από αυτάρκες οικονομικό σύστημα έχει γίνει καταναλωτικό οικογενειακό σύστημα και από οικογένεια γέννησης πολλών παιδιών έχει φτάσει στην υπογεννητικότητα. Όλα αυτά τα δεδομένα έχουν επιφέρει επίσης μεταβολές στην εσωτερική λειτουργία της και έχουν οδηγήσει στην ανανέωση και την αναπροσαρμογή των ρόλων που αναλαμβάνουν τα μέλη της. Η ελληνική οικογένεια δεν διαφέρει ουσιαστικά από την οικογένεια των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως επειδή όλες αυτές οι ραγδαίες εξελίξεις, δεν έχουν αφομοιωθεί εξίσου από όλα τα κοινωνικά στρώματα και όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα, γι' αυτό και συναντά κανείς στην ελληνική οικογένεια όλα σχεδόν τα οικογενειακά χαρακτηριστικά, τα παραδοσιακά και τα σύγχρονα.

Από την Ομηρική εποχή η οικογένεια κατείχε πολύ σπουδαία θέση στη ζωή των ανθρώπων. Είναι γνωστός ο μύθος του Οδυσσέα που επί 10 χρόνια πάσχιζε να γυρίσει στην πατρίδα του και την οικογένειά του. Την εποχή που περιγράφει ο Όμηρος στα έπη του ο άντρας ήταν η κεφαλή της οικογένειας όμως και η γυναίκα κατείχε σημαντική θέση και εμφανίζονταν στο πλευρό του άντρα, με σημαντικά καθήκοντα.

Στην κλασική εποχή η θέση της γυναίκας στην οικογένεια εμφανίζεται υποβαθμισμένη: ασχολείται αποκλειστικά με το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών. Η γυναίκα δεν πρέπει να ενδιαφέρεται για ό,τι γίνεται έξω από το σπίτι της ούτε με τον άντρα της συζητάει συχνά, αφού αυτός τις περισσότερες ώρες βρίσκεται έξω από το σπίτι. Βασίλειο της γυναίκας είναι το σπίτι. Έχει τα κλειδιά για τις αποθήκες και το κελάρι και φροντίζει για φαγητό.

Στο Βυζάντιο η γυναίκα συνεχίζει να είναι υποβαθμισμένη. Παίζει όμως σημαντικότερο ρόλο στην οικογενειακή ζωή και είναι σεβαστή ιδιαίτερα ως μητέρα. Τα ανύπαντρα κορίτσια ήταν πολύ περιορισμένα και υπήρχε περίπτωση πριν το γάμο τους να μην είχαν καν συναντήσει τους μέλλοντες συζύγους τους. Μετά όμως το γάμο η κατάσταση άλλαζε και συχνά αυτές όριζαν την οικογενειακή ζωή. Μέχρι το 19ο αιώνα η γυναίκα είχε στην οικογένεια υποδεέστερη θέση. Την κατώτερη αυτή θέση τόνιζε και ο θεσμός της προίκας.

Σήμερα στις αναπτυγμένες οικονομικά και πολιτιστικά χώρες, όπως είναι η δική μας, άντρας και γυναίκα είναι ισότιμοι στην οικογένεια και αποφασίζουν από κοινού για όλα τα θέματα. Βάση της οικογένειας είναι ο αμοιβαίος σεβασμός, η αλληλοκατανόηση και η αγάπη. Τις δουλειές του σπιτιού, τα έσοδα της οικογένειας, τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών αναλαμβάνουν και οι δύο σύζυγοι ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε οικογένειας. Στις οικογένειες με ένα γονέα όλες οι ευθύνες μεταφέρονται σε αυτόν.

Οι γονείς σε μια οικογένεια φροντίζουν για την κάλυψη των αναγκών των μελών της και για την ανατροφή των παιδιών. Παλιότερα θεωρούσαν αυτονόητο ότι αρχηγός της οικογένειας ήταν ο άντρας που εργαζόταν, ενώ η γυναίκα έμενε σπίτι και φρόντιζε το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών

Τον 20^ο και 21^ο αιώνα η έξοδος της γυναίκας στο χώρο της εργασίας και μάλιστα με ισότιμες απαιτήσεις, την φόρτωσαν με νέες υποχρεώσεις και της πρόσθεσαν καινούριο φορτίο και άγχος. Είναι αμφίβολο το αν η οικονομική αυτοτέλεια και η επαγγελματική καταξίωση της έδωσαν όσα θα περίμενε. Δεν μπορούμε ωστόσο, να της αρνηθούμε το δικαίωμα να επενδύσει για την ολοκλήρωση της προσωπικότητάς της και των οραμάτων της.

Αναμφισβήτητα όμως η οικογένεια στερήθηκε τη δημιουργική παρουσία της στο σπίτι. Τα παιδιά έχασαν τις περισσότερες ζωτικές ώρες τη μητέρα τους, ο σύζυγος πολλές φορές συναντάει μια σύντροφο κουρασμένη αλλά και με απαιτήσεις (αφού θέλει και στο σπίτι να γίνεται καταμερισμός της εργασίας, όπως συμβαίνει και για τις εξωτερικές δουλειές). Αυτό το τελευταίο γίνεται συχνά αφορμή συγκρούσεων για το ποιος θα πρέπει να αναλάβει την εκτέλεση ορισμένων ενεργειών μέσα στο σπίτι και σε σχέση με τα παιδιά, που μπορεί έτσι να το εισπράττουν με αισθήματα παραμέλησης ή και περιφρόνησης. Γενικά στην εποχή μας η οικογένεια βρίσκεται σε σύγχυση και προσπαθεί να επιβιώσει και να προσαρμοστεί στις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης που προκαλεί η οικονομική κρίση.

4. Κοινωνικές θέσεις και ρόλοι της γυναίκας διαχρονικά

Ο ρόλος της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία δεν μπορεί να είναι αποκομμένος από τους γενικότερους οραματισμούς και στόχους της κοινωνίας μας. Παρ' όλα αυτά η γυναίκα συνεχίζει να αποτελεί λόγο της θέσεως της τον πυρήνα της οικογένειας. Σύζυγος, μητέρα και αργότερα γιαγιά! Πάνω απ' όλα με ξεκάθαρους στόχους ζωής, δεν θα βασίζονται μόνο σε υλικά αγαθά. Τότε θα έχει νόημα προσφοράς και αγάπης οποιαδήποτε θυσία, αλλά και τότε θα αποφέρει καρπούς για την ίδια την γυναίκα, την οικογένεια αλλά και την κοινωνία.

Η οικογένεια και η αναπαραγωγή του ανθρώπινου είδους στο πλαίσιο της οικογένειας αποτελούν αντικείμενο μελέτης της κοινωνιολογίας, διότι είναι φαινόμενα που έχουν διαμορφωθεί κοινωνικά και διαφοροποιούνται στον χρόνο και στο χώρο. Η οικογένεια είναι πρωταρχικό κύτταρο στην οργάνωση της κοινωνικής ζωής. Αποτελεί έναν σημαντικό κοινωνικό θεσμό. Η κοινωνικοποίηση των μελών, η συνύπαρξη και η κάλυψη βασικών βιοτικών και συναισθηματικών αναγκών, η αναπαραγωγική δραστηριότητα και η κατανάλωση στο πλαίσιο της οικογένειας εξαρτώνται από την ευρύτερη οργάνωση της κοινωνίας.

Στην Ελλάδα η οικογένεια εμφανίζεται ως ρυθμιστής των κοινωνικών σχέσεων καθώς μεταβιβάζει στα μέλη τα συστήματα αξιών της ευρύτερης κοινωνίας στην οποία ανήκει, συνεπώς εξασφαλίζει την συνοχή της. Επίσης ελέγχει και κατευθύνει, μέσω του συστήματος διαδοχής, το κύρος και τη δύναμη των μελών της, έννοιες που συνοδεύονται με τους κοινωνικούς ρόλους και τις κοινωνικές θέσεις.

Στην σημερινή εποχή ως προς την κατανομή των ρόλων υπάρχει μεγάλη διαφορά σε σύγκριση με τα παλιότερα χρόνια. Κατά τον 21^ο αιώνα στην Ευρώπη οι ανακατατάξεις που έγιναν στη οικογένεια αφορούσαν κυρίως τους ρόλους του άνδρα και της γυναίκας. Στην νέα χιλιετία οι ρόλοι και οι ευθύνες αξιολογούνται εκ νέου, ώστε να γίνει πιο ευεργετικός ο ρόλος του πατέρα στην οικογένεια και της μητέρας στον κόσμο της εργασίας.

Η παραδοσιακή κατανομή λοιπόν των ρόλων προέκυψε από την ανάγκη να καθιερωθεί η κατανομή εργασίας ανάμεσα στους δύο συζύγους. Η γυναίκα έχει πλέον την ανάγκη να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως ελαττώνονται οι υποχρεώσεις και οι ενέργειές της στο πλαίσιο της οικογένειας. Κύριο μέλημα μιας γυναίκας πάντα θα είναι η ανατροφή των παιδιών της και τα οικιακά ζητήματα. Πέρα από αυτά όμως η ανεξαρτητοποίηση της ως δημιουργικό άτομο και όχι ως αντικείμενο, οδήγησε στην ανάγκη για νέες προοπτικές και σε πολλούς άλλους τομείς.

5. Οι οικογενειακοί δεσμοί

Οι οικογενειακοί δεσμοί αποτελούνται από τον ρόλο του κάθε μέλους μιας οικογένειας, αλλά και από κάποιους παράγοντες. Οι παράγοντες αναφέρονται παρακάτω.

5.1 Κοινωνικός

Είναι πρωτογενείς φορέας κοινωνικοποιήσεις του άτομου. Τα παιδιά απολαμβάνει την φροντίδα των γονέων. Αναπτύσσει κοινωνικές αξίες σεβασμού. Μαθαίνει να διεκδικεί τα δικαιώματά του, να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων και αναπτύσσει κοινωνική συνείδηση με την πραγμάτωση αξιών.

5.2 Πολιτικό

Το παιδί καλλιεργεί την πολιτική συνείδηση και τις πολιτικές αξίες, εφαρμόζοντας τον διάλογο στην επίλυση των προβλημάτων. Επίσης, μαθαίνει για τη υλοποίηση της εννοίας της ισότητας των δυο φύλων στην οικογένεια αλλά και για τον σεβασμό της προσωπικότητας του άλλου είναι θέσεις καθαρά δημοκρατικές. Είναι σε μεγάλο βαθμό οι οικογενειακές πολιτικές πεποιθήσεις που μεταδίδονται από τους γονείς στα παιδιά.

5.3 Πνευματικό

Μαθαίνει το παιδί την γλώσσα. Μεταδίδει την παράδοση, τις αξίες, την ιδεολογία, την κοσμοθεωρία της, προβάλλει ιδανικά και πρότυπα αλλά και οι γονείς αποτελούν τα πρώτα πρότυπα των παιδιών. Καλλιεργεί τον διάλογο, την λογική και την κρίση, αναπτύσσει δημιουργική φαντασία, ενεργοποιεί την νόηση.

5.4 Ηθικό

Το παιδί μαθαίνει στην οικογένεια να ξεχωρίζει το καλό από το κακό και καλλιεργείται η ηθική συνείδηση και προσεγγίζονται ηθικές αρετές.

5.5 Εθνικό

Διαμορφώνει στους νέους την εθνική συνείδηση, μεταδίδει τις παραδόσεις, τα ήθη τα έθιμα.

Οι ρόλοι που αποτελείτε κάθε οικογένεια είναι οι εξής:

✚ Η μητέρα στην παλαιότερη εποχή ο ρόλος της ήταν να είναι υποταγμένη στον άντρα της και να φροντίζει την οικογένεια της μέσα από το νοικοκυριό. Ενώ μια σύγχρονη έχει το δικαίωμα να εργάζεται, να μοιράζετε εξίσου τις υποχρεώσεις του νοικοκυριού με τον άντρα της και να φροντίζει τα παιδιά της.

✚ Ο πατέρας στην παλαιότερη εποχή ήταν το κυρίαρχο μέλος της οικογένειας και ήταν υποχρεωμένος να παρέχει ασφάλεια και τροφή στη οικογένεια του. Ενώ σήμερα εργάζεται, βοηθά την γυναίκα του και παρέχει φροντίδα στα παιδιά του.

✚ Τα παιδιά στην παλιότερη εποχή ήταν υπάκουα στους γονείς τους και ήταν πειθαρχημένα. Σήμερα πολλά παιδιά είναι ποιο ελευθέρω και ανεξάρτητα.

6. Ο οικογενειακός περίγυρος διαχρονικά

Ο οικογενειακός περίγυρος διαχρονικά επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες όπως: οικονομικούς, ψυχολογικούς και κοινωνικούς.

6.1 Οικονομικοί

Παλαιότερα οι άνθρωποι έκαναν περισσότερη οικονομία στα αγαθά που καταναλώναν και τα περισσότερα τα παρήγαγαν μόνη τους και με αυτό τον τρόπο εξοικονομούσαν χρήματα. Ενώ σήμερα το καταναλωτικό πνεύμα σε συνδυασμό με την αύξηση της ανεργίας οδηγούν στην οικονομική δυσπραγία και, εσωτερικές τριβές και αντιπαραθέσεις που καταλήγουν συχνά στην διάλυση της. Επίσης οι μακροχρόνιες σπουδές και η καθυστέρηση της επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων τους καθιστούν διστακτικούς στην δημιουργία οικογένειας.

6.2 Ψυχολογικοί

Αρχικά οι άνθρωποι συμβιβάζονταν μεταξύ τους και το κάθε μέλος μιας οικογένειας ανεχόταν τοις ιδιοτροπίες του αλλού. Στην σύγχρονη εποχή κυριαρχεί ο εγωισμός, η ιδιοτέλεια, οι πρώιμοι γάμοι ανώριμων παιδιών και οι συγκρούσεις και οι αντιπαλότητες των γονιών που οδηγούν στην διάλυση της οικογένειας.

6.3 Κοινωνικοί

Στις παραδοσιακές οικογένειες, οι θεσμοί ήταν λίγοι και είχαν πολλές λειτουργίες π.χ. στην ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα οι βασικοί κοινωνικοί θεσμοί

ήταν η οικογένεια, το σχολείο και η εκκλησία, γι' αυτό και ο καθένας είχε πολλές λειτουργίες. Επίσης, συναντάμε τη μορφή της εκτεταμένης οικογένειας, που συνήθως είναι πατριαρχική, δηλαδή αρχηγός της είναι ο μεγαλύτερος σε ηλικία άνδρα. Όμως ασχέτως παλαιά ή σύγχρονη εποχή το κάθε μέλος μια οικογένειας επιτελούσε έναν ρόλο.

7. Ιστορικοί συσχετισμοί

7.1 Ιστορικά στοιχεία

Η προσαρμογή του κοινωνικού ρόλου των φύλων αρχίζει από τη γέννηση και ξεκινάει από το σπίτι, συνεχίζεται στο σχολείο και αργότερα στην εργασία. Σχεδόν σε κάθε κοινωνία οι γυναίκες έχουν θεωρηθεί ως κατώτερες από τους άντρες. Οι γυναίκες που κοινωνικά είχαν οριστεί υπεύθυνες για την οικογένεια και τη φροντίδα του σπιτιού, έπαιξαν σημαντικό ρόλο και στον χώρο της εργασίας τον 20ο αιώνα ως νοσοκόμες, γραμματείς, πωλήτριες και δασκάλες.

Οι γυναίκες έχουν εργαστεί σε γεωργικές εργασίες από τους αρχαίους χρόνους, και συνεχίζουν να το κάνουν σε όλο τον κόσμο. Η βιομηχανική επανάσταση στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα άλλαξε τη φύση της εργασίας στην Ευρώπη και σε άλλες χώρες του δυτικού κόσμου. Κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα, ένας αυξανόμενος αριθμός των γυναικών στις δυτικές χώρες πήραν τις θέσεις εργασίας στα εργοστάσια. Όμως ήταν κακοπληρωμένες και εργάζονταν πολλές ώρες την ημέρα μόνο για μικρούς μισθούς. Η ανισότητα των μισθών ήταν αναμενόμενο για τις γυναίκες.

Η φύλαξη των παιδιών ήταν άλλη ευθύνη για πολλές γυναίκες που εργάζονται στα εργοστάσια. Οι έγκυες γυναίκες δούλευαν μέχρι την ημέρα που γεννούσαν και επέστρεφαν στην εργασία τους το συντομότερο. Το 1891, ψηφίστηκε ένας νόμος που υποχρεώνουν τις γυναίκες να πάρουν τέσσερις εβδομάδες άδεια μετά τη γέννα, παρ' όλα αυτά πολλές γυναίκες δεν μπόρεσαν να ανταπεξέλθουν οικονομικά.

Μέσα στις αρχές το 20ου αιώνα οι αρμοδιότητες της γυναίκας εξαντλούνται γύρω από την οικογένεια. Ο ρόλος τους δεν ήταν ως εργαζόμενοι ή κατασκευαστές χρημάτων. Για εκείνες ήταν αναμενόμενο να διατηρήσουν την αθωότητά τους. Οι γυναίκες στη Βόρεια Αμερική και τη Δυτική Ευρώπη ήταν πλέον όλο και πιο μορφωμένες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες δημιουργήθηκε μεγάλος χώρος για τις γυναίκες στο εργατικό δυναμικό, μεταξύ άλλων, οικονομικές και κοινωνικές επιρροές. Λόγω της αύξησης της ζήτησης για την παραγωγή από την Ευρώπη κατά τη

διάρκεια του πολέμου, περισσότερες γυναίκες βρέθηκαν να εργάζονται έξω από το σπίτι. Οι γυναίκες καταλάμβαναν θέσεις εργασίας κυρίως σε εργοστάσια ή ως οικιακοί βοηθοί, αλλά καθώς ο πόλεμος τερματίστηκε ήταν σε θέση να προχωρήσουν σε θέσεις όπως: πωλητές σε πολυκαταστήματα, καθώς και υπαλλήλων γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη.

Οι γυναίκες αντιμετώπιζαν πρόβλημα κατά τη διάρκεια 19ου και του 20ου αιώνα, διότι υπήρχαν πιο αυστηροί νόμοι ή κανονισμοί. Εφόσον δεν είχαν πρόσβαση στην εκπαίδευση, περιοριζόταν και η συμμετοχή τους στα επαγγέλματα. Πολλά ιδρύματα στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Δυτική Ευρώπη άρχισαν να δέχονται τις γυναίκες κατά την ίδια χρονική περίοδο, αλλά ακόμη και σήμερα η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι σημαντικό εμπόδιο για την συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Πρόβλημα αποτελεί και η πρόσβαση των γυναικών σε επαγγέλματα που απαιτούν κεφαλαιουχικές δαπάνες, όπως επιχειρηματίας. Πολλά προγράμματα προσπαθούν να αποκαταστήσουν αυτή την ανισορροπία, αφού έχει διαπιστωθεί ότι οι ενισχύσεις που απευθύνονται σε γυναίκες μπορούν να ωφελήσουν την οικονομία ενός έθνους.

Στα τέλη του 19ου αιώνα εμφανίζονται σιγά σιγά οι πρώτες δασκάλες, μεταφράστριες, ποιήτριες, συγγραφείς. Η παρουσία τους γίνεται αισθητή ιδίως μετά το 1887. Το 1922, η μικρασιατική καταστροφή και η είσοδος 1,5 εκατομμυρίου προσφύγων στην Ελλάδα προκαλεί τεράστιες και μακροχρόνιες αλλαγές στην κοινωνία των ελληνικών πόλεων. Ανάμεσα στους πρόσφυγες κυριαρχούσε το γυναικείο στοιχείο. Η γυναικεία απομόνωση έσπασε σε όλα τα επίπεδα, από τις οικιστικές συνθήκες μέχρι την παραγωγή. Η μαζική είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας άρχισε σε μια περίοδο στυγνής εκμετάλλευσης του εργατικού δυναμικού, και ιδιαίτερα των γυναικών και των κοριτσιών. Η εκμετάλλευση αυτή επιδεινωνόταν από το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν γίνονταν δεκτές στα εργατικά συνδικάτα και δεν είχαν τη δυνατότητα αυτόνομων συλλογικών κινητοποιήσεων.

Τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες η αθρόα μετανάστευση από την ύπαιθρο έφερνε περισσότερες γυναίκες παρά άντρες στις ελληνικές πόλεις και ιδιαίτερα στην Αθήνα και τον Πειραιά. Πριν από τη δεκαετία του 1980 οι εργαζόμενες γυναίκες παρουσίαζαν κάποια ταξική ομοιογένεια. Σήμερα όμως ο γυναικείος πληθυσμός δεν αποτελεί ένα συνεχές στο κατώτατο τμήμα της κοινωνικής ιεραρχίας ή του περιθωρίου, αλλά είναι ακόμα πιο ομοιογενής και οξύτερα πολωμένος απ' ότι ο ανδρικός. Στην πρωτεύουσα ο ενεργός πληθυσμός αποτελείται όλο και περισσότερο από μορφωμένες

γυναίκες, ιδιαίτερα όσο οι νεότερες γενιές γυναικών καταλαμβάνουν ανώτερα επαγγέλματα και μισθωτές θέσεις του δημοσίου.

Η δεκαετία 1981-1990 υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική, όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Από τη μια, υπήρξε αύξηση του ρυθμού της γυναικείας απασχόλησης, από την άλλη, μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα της γυναίκας, προάγοντας την ισότητα των φύλων γύρω από την αμειβόμενη εργασία. Η συμμετοχή των γυναικών σε κάποια εργασία αυτή τη δεκαετία κυμαίνεται στο 31% έως το 34%, ενώ οι άνεργες φθάνουν περίπου το 50%.

7.2 Η γυναίκα στο χώρο της εργασίας

Η θέση της γυναίκας στο κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό απασχολούσε ανά τους αιώνες την ανθρωπότητα. Οι γυναίκες τώρα πια δεν έχουν μόνο κατακτήσει το δικαίωμα στην εργασία αλλά υπάρχουν γυναίκες επιχειρηματίες και διευθύνουσες σύμβουλοι ή γενικά υψηλόβαθμα στελέχη περισσότερα από ότι στο παρελθόν και πολλές ασκούν τα καθήκοντα τους με ιδιαίτερη επιτυχία, βελτιώνοντας τα οικονομικά αποτελέσματα μιας επιχείρησης. Τίποτα όμως από όλα αυτά δεν είναι δεδομένο και εύκολα για την γυναίκα ακόμα και σήμερα και παρόλο ότι είναι δυναμική, δραστήρια, διεκδικεί και απαιτεί, καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια απέναντι στις προκαταλήψεις.

Πολλά έχουν αλλάξει τα τελευταία χρόνια. Οι γυναίκες έφυγαν από της παραδοσιακές, χαμηλόμισθες εργασίες του 20ου αιώνα και μπήκαν στα γραφεία, στα μαγαζιά ακόμα και σε επιχειρήσεις. Δυσκολίες όμως παραμένουν και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της επαγγελματικής τους ζωής, όσον αφορά τους μισθούς, δεν έχουν αλλάξει σε μεγάλο βαθμό. Ο ανταγωνισμός στους εργασιακούς χώρους οδηγεί τη γυναίκα σε μια κρίσιμη αλλαγή. Όμως, η μαζική είσοδος των γυναικών στη μισθωτή εργασία

σήμανε ουσιαστικά την αφετηρία στους αγώνες για τη χειραφέτησή της και οδήγησε σε μεγάλες αλλαγές στο χώρο της οικονομίας και της οικογένειας.

Βασικός τομέας απασχόλησης στις μέρες μας για την γυναίκα είναι αυτός των υπηρεσιών, δηλαδή θέσεις πωλήσεων, γραμματείας και τα λοιπά. Πρόκειται για θέσεις

που είναι κοντά στην φύση της γυναίκας και της δίνουν την δυνατότητα να μπορεί να ασχοληθεί με την οικογένεια της αφού έχει περισσότερο χρόνο. Αυτό συμβαίνει κυρίως γιατί οι παραπάνω θέσεις δεν είναι πολύ ψηλά στην ιεραρχία και ότι δεν έχουν αρκετές ευθύνες ώστε να απορροφούνται εντελώς από την εργασία τους. Επιπλέον αυτές οι δουλειές, ανήκουν περισσότερο στον δημόσιο τομέα ο οποίος είναι λιγότερο αμείλικτος από ότι ο ιδιωτικός, με το ίδιο αποτέλεσμα.

Ο Ρουσσώ είχε κάνει αναφορά για τις εργαζόμενες μητέρες, πως είναι συνδεδεμένες με την μητρότητα, αφού όλοι τις περιγράφουν διαθέσιμες να ανταποκριθούν στις ανάγκες των παιδιών τους. Αυτή η προκατάληψη έχει οδηγήσει τις εργαζόμενες μητέρες στο να θεωρούνται λιγότερο αφοσιωμένες στην οικογένεια, από τις μητέρες που μένουν στο σπίτι. Έρευνα επιβεβαιώνει ότι η απόδοση των εργαζόμενων μητέρων είναι λιγότερο ικανοποιητική καθώς αναμένεται ότι τα παιδιά θα επιδράσουν στην επίδοση της εργασίας τους. Σύμφωνα με την Oakley, υπάρχει επίσης ο φόβος πως οι γυναίκες μέσα από την εργασία γίνονται πιο επιθετικές και κυρίαρχες, ως αποτέλεσμα το διχασμό ή την οριστική διάλυση της οικογένειας.

Ακόμη, έχουν δημιουργηθεί μισθολογικές ανισότητες ανάμεσα στα δύο φύλα, πράγμα που απασχολεί τη νομοθεσία περί ίσης αμοιβής. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αντίθετα, παραμένουν οι μισθολογικές διαφορές ανάμεσα τους. Οι γυναίκες συνεχίζουν να είναι «πολίτες δεύτερης κατηγορίας» στο εργατικό δυναμικό όλου του κόσμου. Η επιλογή ενός επαγγέλματος θεωρείται ένας από τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην μισθολογική διαφορά. Με άλλα λόγια, οι καριέρες με την πλειοψηφία των γυναικών εργαζομένων είναι λιγότερες από ότι των ανδρών. Αυτό είναι διαφορετικό από τις άμεσες μισθολογικές διακρίσεις σε επαγγέλματα, τα ανδρικά επαγγέλματα κυριαρχούν των γυναικείων. Σχετικά με τις διαφορές ανδρών και γυναικών, μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα τα στοιχεία δείχνουν πως οι διαφορές αμοιβών είναι εντονότερες στον ιδιωτικό.

Η γυναίκα της σημερινής εποχής επιτελεί πολλούς ρόλους είναι γυναίκα, σύζυγος, νοικοκυρά, μητέρα και υπάλληλος. Λογικό είναι κάποιιοι ρόλοι να μην εφαρμόζονται πολύ σωστά και από την άλλη η γυναίκα να αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα από την εναλλαγή των ρόλων στη ζωή της. Μερικά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει είναι: η συνεχής εναλλαγή και η ταυτόχρονη επιτέλεση των ρόλων, η αντιμετώπιση των αντιλήψεων που θέλουν τη γυναίκα στο σπίτι και τέλος, η αντιμετώπιση διαφόρων συγκρούσεων.

Όσον αφορά τα διευθυντικά στελέχη στην Ελλάδα, 1/4 στελέχη είναι γυναίκες, ενώ οι εργαζόμενες κερδίζουν 10% λιγότερο από τους άνδρες. Στην Ευρώπη περίπου το 1/3 των διευθυντικών θέσεων κατέχεται από γυναίκες, όμως ο μισθός των γυναικών είναι κατά 15% χαμηλότερος από των ανδρών. Επιπλέον, στην Ελλάδα, μία στις τρεις γυναίκες γίνονται διευθύντριες, στην προσπάθειά τους να ανατρέψουν το γεγονός αυτό. Βέβαια, ακόμη και στο δημόσιο τομέα οι γυναίκες καταλαμβάνουν θέσεις εργασίας με πάρα πολύ χαμηλό μισθό, δίχως προοπτικές εξέλιξης.

Ο βασικός παράγοντας που επηρεάζει τις γυναίκες για υψηλότερες αμοιβές οφείλεται στην ανάγκη των γυναικών να συνδυάσουν την οικογένεια με την αμειβόμενη απασχόληση. Η διπλή ευθύνη για τις εργαζόμενες γυναίκες επηρεάζει τη θέση τους στην εργασία. Ακόμη, και ο εργοδότης αποφεύγει να προσλάβει την γυναίκα παρά τον άντρα, διότι είναι υποχρεωμένος να δώσει μεγαλύτερη αμοιβή στις εργαζόμενες μητέρες. Δεδομένου ότι οι εργοδότες πιστεύουν ότι οι γυναίκες είναι πιο πιθανό να φύγουν από την δουλειά γιατί έχουν παιδιά, ή εργασία μερικής απασχόλησης. Της περισσότερες φορές τοποθετούνται σε κατώτερες θέσεις και εξακολουθούν να κερδίζουν λιγότερα χρήματα από τους άνδρες, παρά τη θέσπιση νόμους ίσων αμοιβών.

Είναι γεγονός ότι στην αγορά εργασίας δύσκολα συναντά κανείς γυναίκες σε ηγετικές θέσεις. Οι γυναίκες είναι πολυάριθμες σε όλες τις άλλες θέσεις, δευτερεύουσας σημασίας για την εταιρεία, αλλά στην κορυφή υπάρχει έλλειψη. Έχουν γίνει επανειλημμένα καταγγελίες από γυναίκες που υφίστανται διακρίσεις εις βάρος τους στον εργασιακό χώρο τους.

Εκτός από όλα αυτά που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι γυναίκες, πρέπει να αντιμετωπίσουν και την ομαδοποίηση που υπάρχει στις εργασίες. Οι γυναίκες και οι άνδρες συχνά συμμετέχουν σε οικονομικούς τομείς σε αισθητά διαφορετικές αναλογίες, γεγονός που οδηγεί στην ομαδοποίηση. Για αυτό ευθύνονται ορισμένοι τύποι εργασίας με ένα συγκεκριμένο φύλο. Διάφορες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές μεταβλητές επηρεάζουν την κατανομή κατά φύλο σε διάφορα επαγγέλματα, μεταξύ άλλων και εντός μιας περιφέρειας ή χώρας.

Επιπλέον, η ευχέρεια των γυναικών για διάθεση της εργασίας τους περιορίζεται με διάφορους τρόπους από τις ιδεολογικές προδιαγραφές για τον καταμερισμό της εργασίας κατά φύλο και το φόρτο της εργασίας που προσφέρουν οι γυναίκες στο σπίτι. Η γυναικεία εργασία αποτελεί ένα πρίσμα για την επανεξέταση θεσμών και πολιτισμικών διαδικασιών τις οποίες επαναπροσδιορίζει και

ανασημαδοτεί. Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα η γυναικεία απασχόληση παρουσιάζει τα παρακάτω βασικά χαρακτηριστικά: αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό, βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των εργαζόμενων γυναικών, αύξηση της απασχόλησης των γυναικών ως μισθωτών στον τριτογενή τομέα, αύξηση και διατήρηση σε υψηλά επίπεδα της μακροχρόνιας ανεργίας των γυναικών.

8. Καταμερισμός της εργασίας

8.1 Ανδρικά και γυναικεία επαγγέλματα

Ο εργασιακός χώρος εξακολουθεί να διαχωρίζει τα επαγγέλματα με βάση το φύλο. Εκδηλώνεται σε μια σειρά από διάφορα χαρακτηριστικά, όπως ο κλάδος. Η διαδικασία της κατανομής των επαγγελμάτων καθιστά το φαινόμενο της απασχόλησης.

Η έννοια του κατά φύλου διαχωρισμού περιλαμβάνει δυο διαστάσεις. Αρχικά, λόγω της κατανομής ανδρών και γυναικών σε διάφορους κλάδους, υπάρχουν ανδροκρατούμενα και γυναικοκρατούμενα επαγγέλματα, ανάλογα με το αν πλειοψηφούν οι άνδρες ή οι γυναίκες. Οι άνδρες κατανέμονται σε κλάδους που εξασφαλίζουν υψηλότερες αποδοχές, ενώ οι γυναίκες συγκεντρώνονται σε επαγγέλματα με χαμηλότερες αποδοχές. Έτσι, σήμερα ως ο επαγγελματικός διαχωρισμός ορίζεται η τάση των ανδρών και των γυναικών να συγκεντρώνονται σε επαγγέλματα με ποσοστό μεγάλο, που τους αναλογεί. Επιπλέον, η τάση των ανδρών και των γυναικών να κατατάσσονται σε ιεραρχικές βαθμίδες.

Βέβαια, ο επαγγελματικός διαχωρισμός κατά φύλο είναι περισσότερο επιβλαβής για τις γυναίκες, καθώς επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνδρες κατανέμουν σε μια θέση τις γυναίκες, αλλά και πως οι ίδιες ανακαθορίζονται. Η κατανομή των επαγγελμάτων με βάση το φύλο αποτελεί σημαντικό φαινόμενο της αγοράς εργασίας. Στο επίπεδο των επαγγελμάτων ενισχύεται ο κάθετος διαχωρισμός αυτών, αφού οι γυναίκες κατατάσσονται σε κατώτερα ιεραρχικά επαγγέλματα.

Διάφορα στοιχεία δείχνουν ότι η ένταση της εκδήλωσης της επιχειρηματικότητας είναι σημαντικά μεγαλύτερη στους άνδρες. Όμως, τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των ανδρών που δραστηριοποιούνται είναι μικρότερος από τον αριθμό των γυναικών, που δείχνει πως ασκούν τεράστια επιχειρηματική δράση. Παρόλα αυτά, ο διαχωρισμός ανάμεσα στα δυο φύλα παραμένει αρκετά σημαντικός.

Οι ρυθμοί μεταβολής της απασχόλησης είναι αρκετά διαφοροποιημένοι σε διάφορους κλάδους, οι γυναίκες κυμαίνονται μεταξύ του 10,7% και του 124,6% και οι άνδρες κυμαίνονται μεταξύ του 1% και του 54,7%. Στην μεταποίηση, όμως ο ρυθμός μείωσης της απασχόλησης των ανδρών είναι 4,2%, ενώ των γυναικών είναι 22,8%, δηλώνοντας πως οι γυναίκες είναι ένα δευτερεύον εργατικό δυναμικό.

Σήμερα τα κοινωνικό-τεχνικά χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων καθορίζουν αποφασιστικά την επαγγελματική κατάρτιση και κατά συνέπεια τον λίγο ή πολύ καινοτόμο χαρακτήρα για να ευνοηθεί η πρόσβαση των γυναικών στην επαγγελματική κατάρτιση της επιχείρησης. Οι γυναίκες σε εξειδικευμένες θέσεις θα συνοδεύονται από την παρουσία τους στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης της επιχείρησης και αν ο αριθμός των γυναικών είναι περιορισμένος, η επίδραση τους θα είναι ασήμαντη.

Στις μέρες μας υπάρχουν σχέσεις της επαγγελματικής κατάρτισης και παραγωγικότητας, αφού οι γυναίκες με περισσότερα κίνητρα θα εργαστούν καλύτερα, θα επενδύσουν και θα παράγουν περισσότερα. Βέβαια, για να είναι αρκετά τα κέρδη για μια επιχείρηση θα πρέπει ο αριθμός των γυναικών που καταρτίζονται να είναι σημαντικός. Όμως, θα πρέπει να παρατηρήσουμε πως σε ορισμένες επιχειρήσεις υπήρχε κάποιος υπεύθυνος για την κατανομή των γυναικών στη θέση που τους αρμόζει.

Επιπροσθέτως, η ανισότητα είναι κάτι τεχνητό κι επίπλαστο, γι' αυτό επιβάλλεται να δείξουμε κατανόηση και σεβασμό, ώστε η ισοτιμία να μην είναι τυπική και να μην προσκρούει σε κατάλοιπα ή προκαταλήψεις του παρελθόντος. Βαθιά, συνεπώς, πρέπει να είναι η πεποίθησή μας ότι η κοινωνία, για να είναι δημοκρατική και πραγματικά ανεπτυγμένη, έχει ανάγκη απ' τις γυναίκες και τους άνδρες σε ρόλους ουσιαστικούς και σοβαρούς, με τις ελευθερίες τους κατοχυρωμένες.

Στα πλαίσια της άδικης κι άνιση διάκρισης των φύλων, αυτοί που έχουν το ρόλο του «ισχυρού» αναγκάζονται να αναλάβουν ευθύνες κι υποχρεώσεις συχνά δυσβάσταχτες, τόσο απέναντι στον εαυτό τους όσο κι απέναντι στους άλλους. Έτσι, νιώθουν υποχρεωμένοι ν' αποδεικνύουν διαρκώς ότι είναι ισχυρότεροι ή οι πιο επιτυχημένοι σ' όλους τους τομείς, καταβάλλουν αγχώδεις προσπάθειες για να πετύχουν, μ' αποτέλεσμα να φθείρονται ψυχικά και σωματικά.

8.2 Γυναίκα και μη αμειβόμενη εργασία

Η μη αμειβόμενη εργασία θεωρείται βοηθητική και μη παραγωγική, συνδέεται με τις γυναίκες και έχει αποτελέσει μέρος της συζήτησης για την εργασία στα πλαίσια των φεμινιστικών προσεγγίσεων που μελετούν την εργασία των γυναικών. Η εργασία που προϋποθέτει εκπαίδευση και περιέχει άσκηση εξουσίας, οδηγεί σε κοινωνική

καταξίωση, ενώ προσδιορίζεται από πνευματική δραστηριότητα ή συνδυάζει και χειρωνακτική, απαιτώντας κάποιο είδος δεξιοτήτας. Για τις γυναίκες, η έννοια, αλλά και η εμπειρία της εργασίας είναι πολύ πιο σύνθετες από την αμειβόμενη απασχόληση. Περιλαμβάνουν διαδικασίες και σχέσεις εργασίας που διαπερνούν το σύνολο της καθημερινής ζωής και δύσκολα εντάσσονται σε δυϊστικές ταξινομήσεις.

Στη σύγκριση των ποσοστών μεταξύ ανδρών και γυναικών, το ποσοστό των γυναικών με λίγα χρόνια προϋπηρεσίας είναι μεγαλύτερο εκείνου των ανδρών. Αυτό σημαίνει ότι τα τελευταία χρόνια προσλαμβάνονται περισσότερες γυναίκες. Αντίθετα, το ποσοστό των γυναικών με πολλά χρόνια υπηρεσίας μειώνεται σημαντικά σε σχέση με το ποσοστό των ανδρών, γεγονός το οποίο με την σειρά του υποδηλώνει ότι οι γυναίκες αποχωρούν πιο σύντομα, είτε για να πάρουν την σύνταξη νωρίτερα, είτε γιατί λείπουν τα κίνητρα για να μείνουν. Από την έρευνα του Ινστιτούτου Εργασίας μπορεί να προκύπτει ότι οι γυναίκες καταλαμβάνουν ολοένα και περισσότερες θέσεις εργασίας, χωρίς αυτό όμως απαραίτητα να σημαίνει ότι το ποσοστό είναι υψηλό σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Ο χώρος μισθωτής εργασίας είναι χώρος όπου δεν διαμορφώνονται μόνο σχέσεις παραγωγής, αλλά ασκούνται και σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα φύλα. Οι γυναίκες υφίστανται ιδιαίτερη εκμετάλλευση στην αγορά εργασίας εξαιτίας των καθηκόντων τους στην οικογένεια. Υποχρεώνονται να δεχθούν μερική απασχόληση ή δουλειές με δυσμενέστερους όρους εργασίας, οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν εύκολα με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.

Η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό υπήρξε αποτέλεσμα της αυξανόμενης συμμετοχής τους στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η αύξηση αυτή συμπορεύτηκε με τις ανάγκες που δημιουργήθηκαν από τις εξελίξεις και τους μετασχηματισμούς στις κοινωνικές δομές, στην οικονομική ανάπτυξη και στην οργάνωση της εργασίας. Ωστόσο, ένα τέτοιο γεγονός δεν ακύρωσε τους μηχανισμούς παραγωγής προβλημάτων και διακρίσεων σε βάρος των γυναικών στις δομές της αγοράς εργασίας. Από την άλλη πλευρά, η απασχόληση των γυναικών έχει αυξηθεί στις διοικητικές θέσεις και στους τομείς των υπηρεσιών.

Τέλος, η μερική απασχόληση των γυναικών διέπεται από ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Πρώτον, δεν απαιτεί ιδιαίτερη ειδικευση και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη διάκριση ανάμεσα σε γυναικεία και ανδρικά επαγγέλματα. Δεύτερον, οι εργασίες μερικής απασχόλησης είναι συνήθως χαμηλά αμειβόμενες και σ' αυτό το καθεστώς συμβάλλει η ανύπαρκτη σχεδόν συνδικαλιστική δράση των ομάδων που απασχολούνται μερικώς. Τρίτον, οι μερικά απασχολούμενοι αποτελούν μια κατηγορία εργαζομένων των οποίων τα νομικά δικαιώματα υστερούν έναντι εκείνων των εργαζομένων με κανονική απασχόληση.

9. Γυναίκα και δικαιώματα

Η επίτευξη της ισότητας ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες σε σχέση με την απασχόληση δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στους νόμους του εργατικού δικαίου. Η εφαρμογή του δικαίου στην πράξη, η μη πλήρης ενημέρωση και η ανεπάρκεια υποστηρικτικών δομών ή άλλων νομοθετικών ρυθμίσεων εμποδίζει την υλοποίηση της ισότητας. Ενώ θεσπίζονται περισσότερα μέτρα για την ισότητα, η εφαρμογή τους δεν διασφαλίζεται. Έτσι, από την μια πλευρά υπάρχουν πολλές και σπάνιες προϋποθέσεις για τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων που παρέχονται, από τη άλλη η εργαζόμενη μητέρα αντιμετωπίζεται ψυχρά ως μια επίσημος εργαζόμενη που οφείλει να προσαρμοστεί στο εργασιακό καθεστώς.

Ωστόσο, φαίνεται ότι στην πράξη δεν έχει γίνει ακόμη εφικτό να δημιουργηθούν συνθήκες πραγματικής ισότητας στον τομέα της απασχόλησης, ιδιαίτερα σε θέματα ισότητας των δύο φύλων. Μέρος του προβλήματος είναι η μικρή συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η ανισότητα ευκαιριών, οι μειωμένες δυνατότητες για επαγγελματική εξέλιξη, η πολλαπλότητα του ρόλου τους, η αδυναμία εναρμόνισης επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, η ανεπαρκής συμμετοχή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και σε δράσεις αναβάθμισης των προσόντων τους, αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σήμερα και τα οποία οδηγούν στην εμφάνιση φαινομένων διάκρισης, ειδικότερα στον εργασιακό τομέα.

Οι γυναίκες αποτελούν πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας, εντούτοις η συμμετοχή τους στην οικονομικά ενεργή ζωή της χώρας, δηλαδή στο εργατικό δυναμικό, δεν ξεπερνά το 40%. Είναι εμφανές ότι οι γυναίκες και οι άντρες αντιμετωπίζονται διαφορετικά στην αγορά εργασίας, με αποτέλεσμα οι γυναίκες να

εξακολουθούν να βρίσκονται, κατά μέσο όρο σε χαμηλότερη θέση συγκριτικά με τους άνδρες. Οι διακρίσεις αυτές εστιάζονται στην πρόσβαση, στην απασχόληση, στην επαγγελματική εξέλιξη, στον συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, στους όρους αμοιβής.

Παρόλο που η γυναικεία συμμετοχή αυξάνεται όλο και περισσότερο στο εργατικό δυναμικό τα τελευταία χρόνια, η τυπική θέση της γυναίκας δεν έχει αλλάξει. Εξαιτίας του καταμερισμού της εργασίας σε ανδρικά και γυναικεία. Όμως, στο όνομα της ισότητας προωθούνται νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες χειροτερεύουν τη θέση της εργαζόμενης γυναίκας, ενώ αντίθετα δεν ενισχύεται η συμφιλίωση της οικογενειακής και εργασιακής ζωής. Για αυτό το λόγο, το εργατικό δίκαιο, αγνοώντας τις διαφορές ανάμεσα στα δυο φύλα, ταυτίζει την εργαζόμενη γυναίκα με τον εργαζόμενο άνδρα.

Με βάση την ισότητα μπορούν να καταργηθούν ακόμη και οι προστατευτικές διατάξεις, ενώ αυτό που χρειάζεται είναι η αναγνώριση της σχέσης που έχει η γυναίκα με την αμειβόμενη και μη εργασία. Αντίθετα, το κράτος δεν προσπαθεί να αλλάξει την αντίληψη για τον τρόπο εργασίας και τις εργασιακές σχέσεις, περιορίζοντας τα δικαιώματα των γυναικών. Ως αποτέλεσμα, να επιφέρει την ισότητα προς τα κάτω.

Τέλος, δεν μπορούμε να πούμε πως εξαιτίας της ποσοτικής αύξησης της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας, σημαίνει και πως υπάρχει επίλυση των διακρίσεων εις βάρος της γυναικείας απασχόλησης. Εξάλλου, οι γυναίκες δεν εκπροσωπούνται επαρκώς στα συνδικάτα ή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, δραστηριότητες που θα βοηθούσαν στην αναβάθμιση της θέσης της εργαζόμενης γυναίκας με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων προώθησης της ισότητας των φύλων.

10. Αμοιβές και ανισότητες

Πάνω στο θέμα των αμοιβών και των ανισοτήτων μεταξύ των δυο φύλων παραθέτονται κάποια ερωτήματα.

Ερώτηση 1: Τι εννοούμε όταν λέμε διαφορές στις αμοιβές μεταξύ των δύο φύλων;

Κατά μέσον όρο, στην ΕΕ, η αμοιβή των γυναικών απέχει κατά 17% από αυτή των ανδρών. Το εισοδηματικό αυτό χάσμα αναφέρεται στη διαφορά των ακαθάριστων μέσων ωριαίων αποδοχών ανδρών και γυναικών για το σύνολο της οικονομίας.

Ερώτηση 2: Γιατί εξακολουθούν οι γυναίκες να κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες κατά μέσον όρο;

Οι διαφορές στις αμοιβές είναι ένα σύνθετο ζήτημα, με πολλαπλά αίτια, που συχνά συσχετίζονται με:

- ✚ Άμεση διάκριση: μερικές φορές οι γυναίκες εξακολουθούν να κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες ενώ κάνουν την ίδια δουλειά. Επειδή όμως έχει γίνει μεγάλη πρόοδος τα τελευταία χρόνια, και τώρα έχουμε αποτελεσματική Ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία, αυτός ο παράγοντας εξηγεί μόνο ένα περιορισμένο μέρος της διαφοράς στις αμοιβές μεταξύ των δύο φύλων.
- ✚ Οι ικανότητες και οι δεξιότητες των γυναικών είναι υποτιμημένες: πολύ συχνά οι γυναίκες κερδίζουν λιγότερα από τους άνδρες ενώ κάνουν δουλειά ίσης αξίας. Ουσιαστικά, ενώ οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 59% όλων των νέων αποφοίτων των πανεπιστημίων, η εργασία των γυναικών συχνά θεωρείται ότι αξίζει λιγότερο από εκείνη των ανδρών, αν και όλα τα άλλα στοιχεία είναι ίσα. Οι μισθολογικές κλίμακες για δουλειές που απαιτούν όμοιες δεξιότητες, προσόντα ή πείρα τείνουν να είναι χαμηλότερες όταν εκτελούνται κυρίως από γυναίκες. Για παράδειγμα, σε μια υπεραγορά, οι γυναίκες ταμίες συνήθως πληρώνονται λιγότερο από τους άνδρες του καταστήματος.
- ✚ Διαχωρισμός της αγοράς εργασίας: οι γυναίκες και οι άνδρες ακόμα τείνουν να εργάζονται σε διαφορετικές δουλειές. Οι γυναίκες συχνά απασχολούνται σε τμήματα όπου οι αμοιβές είναι, κατά μέσον όρο, χαμηλότερες από εκείνα όπου κυριαρχούν οι άνδρες. Περισσότερο από 40% των γυναικών εργάζονται για την υγεία, την εκπαίδευση και τη δημόσια διοίκηση, το διπλάσιο από τους άνδρες. Μόνο το 29% των επιστημόνων και μηχανικών στην ΕΕ είναι γυναίκες. Επιπλέον, οι γυναίκες απασχολούνται κυρίως ως βοηθοί διοίκησης, υπάλληλοι καταστημάτων ή εργαζόμενες με χαμηλή εξειδίκευση ή ανειδίκευτες εργάτριες με συναφείς κατώτερες αμοιβές.
- ✚ Παραδόσεις και στερεότυπα: αν και αυτό μπορεί να αντανακλά προσωπικές προτιμήσεις, οι παραδόσεις και τα στερεότυπα μπορεί επίσης να επηρεάζουν, για παράδειγμα, την επιλογή της σταδιοδρομίας και τα εργασιακά πρότυπα.
- ✚ Συμφιλίωση επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής: η διαφορά στις αμοιβές αντανακλά επίσης διαρθρωτικά εμπόδια στην επαγγελματική ζωή, πράγμα το οποίο επηρεάζει κυρίως γυναίκες. Οι γυναίκες διακόπτουν πολύ συχνότερα τη σταδιοδρομία τους, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται αρνητικά η επαγγελματική

τους εξέλιξη. Αυτό συνεπάγεται επίσης με επαγγελματικές σταδιοδρομίες πολύ λιγότερο προσοδοφόρες.

Οι διαφορές στις αμοιβές των δύο φύλων μειώνουν τα συνολικά επαγγελματικά έσοδα των γυναικών και περιορίζουν τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα προκαλώντας φτώχεια στην μετέπειτα ζωή τους.

11. Ισότητα των δύο φύλων

Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα της εποχής μας αναμφισβήτητα είναι η ισότητα των δύο φύλων. Αυτό προκαλεί την έκπληξή μας ούτως ή άλλως, δεδομένου ότι τα δύο φύλα ακολούθησαν μέσα στους αιώνες παράλληλη πορεία και μοιράστηκαν εξίσου όλα τα βάρη της ανθρώπινης ύπαρξης. Ωστόσο, η κατοχύρωση του εκλογικού δικαιώματος των γυναικών είναι εξαιρετικά πρόσφατο γεγονός, ακόμη και σε κράτη που θεωρούνται πολιτισμικά προηγμένα, όπως είναι η Ελβετία. Στην Ελλάδα η κατάκτηση του δικαιώματος από τις γυναίκες μετράει μισό αιώνα περίπου, και παρά τις κατακτήσεις της γυναίκας σε όλους τους τομείς, η συζήτηση για τα δικαιώματα της γυναίκας παραμένει επίκαιρη. Οι γονείς των γονιών μας αντιλαμβάνονταν τη σχέση μεταξύ άνδρα και γυναίκας ως σχέση ανώτερου προς κατώτερο. Η αδυναμία της γυναίκας να αποδίδει σε εργασίες που απαιτούσαν εξαιρετικά ισχυρό μυϊκό σύστημα, διαμόρφωσε την εντύπωση μιας «ανικανότητας» στη μάθηση και την ανάληψη πρωτοβουλιών. Τα κατάλοιπα τέτοιων απόψεων, παρά τις αξιοσημείωτες αλλαγές που πέτυχε το φεμινιστικό κίνημα, ανιχνεύονται ακόμη σήμερα... Εντονότερη μοιάζει η αδικία σε βάρος των γυναικών κυρίως στον επαγγελματικό τομέα. Ο αριθμός των εργαζομένων γυναικών είναι αναλογικά μικρότερος από αυτόν των ανδρών, αλλά και οι αμοιβές τους αρκετά χαμηλότερες. Επίσης, το γεγονός ότι δυνητικά όλες απολαμβάνουν το αγαθό της μητρότητας και κάνουν χρήση των συνακόλουθων δικαιωμάτων τους (άδειες μητρότητας, ανατροφής παιδιού), δίνει την αίσθηση της αντιπαραγωγικότητας

και γίνεται αντικίνητρο στην πρόσληψή τους, κυρίως στον ιδιωτικό τομέα. Ακόμη δε πιο σπάνια υποστηρίζεται η ανάδειξη των γυναικών σε θέσεις υψηλής ευθύνης.

Ωστόσο, η γυναίκα έχει έμφυτα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως η υπομονή και η ψυχραιμία, αλλά και χαρακτηριστικά που ο κοινωνικός της ρόλος υποδεικνύει, όπως η λήψη γρήγορων αποφάσεων, η διπλωματία και η ικανότητα οργάνωσης. Οι γυναίκες φέρουν μέσα τους τη ζωή, ανατρέφουν τα παιδιά τους, διατηρούν το σπιτικό τους, με ό,τι αυτά συνεπάγονται. Χωρίς να παραγνωρίζεται και να υποτιμάται ο ρόλος του άνδρα, οι γυναίκες πρέπει να αναγνωρίζονται παντού και πάντα ως ισότιμες και εξίσου ικανές. Στόχος της δικής μας γενιάς είναι να τοποθετήσει και τα δύο φύλα εξίσου στις απαιτήσεις της καθημερινότητας σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα. Οφείλει, όμως, να γίνει και ευρύτερος κοινωνικός στόχος.

Την ισοτιμία των δύο φύλων μπορεί κανείς να τη διδαχθεί μέσα στην οικογένειά του ως σεβασμό στο χώρο και τις επιθυμίες των άλλων μελών, αλλά και ως ισότιμη συμμετοχή στις οικογενειακές υποθέσεις. Επίσης, η πολιτεία στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής παιδείας μπορεί να διδάσκει στους μαθητές όλων των ηλικιών και στους σπουδαστές την αξία της ομαδικότητας και της ποικιλότητας στην προσέγγιση θεμάτων και προβληματικών καταστάσεων. Κυρίως, όμως, αυτό που έχει τη μεγαλύτερη αξία είναι η ικανότητα της θετικής προδιάθεσης προς καθετί διαφορετικό, ακόμη κι όταν μια νέα πρόταση κλονίζει τα κοινωνικά στερεότυπα.

12. Ιστορική Αναδρομή

Οι προσπάθειες που γίνονται ώστε αυτό να καταστεί δυνατό άρχισαν δεκαετίες πριν, με τον απανταχού γυναικείο πληθυσμό να διεκδικεί την ίση μεταχείριση του με τους άνδρες. Συγκεκριμένα, η πρώτη απόπειρα έγινε κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης με τη Διακήρυξη Δικαιωμάτων των Γυναικών το 1791.

Εβδομήντα χρόνια αργότερα στην Αγγλία γίνεται αγώνας από τις γυναίκες με αίτημα το δικαίωμα της ψήφου, ενώ το 1848 στις ΗΠΑ γίνεται η πρώτη Διακήρυξη Συναισθημάτων με αιτήματα που αφορούσαν το δικαίωμα ψήφου και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων γενικότερα σε σχέση με προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες της εποχής είτε στο σπίτι είτε στον χώρο εργασίας τους.

Ημέρα ορόσημο θεωρείται η 8η Μαρτίου 1857, όπου 20.000 εργάτριες κλωστοϋφαντουργίας διεκδίκησαν την μείωση του ωραρίου εργασίας, μέσω μαζικής απεργίας σε μια περίοδο, που ο συνδικαλισμός απαγορευόταν.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι στην Ελλάδα οι γυναίκες απέκτησαν το πλήρες δικαίωμα του "εκλέγειν και εκλέγεσθαι" το 1952, ενώ στην Κύπρο το δικαίωμα αυτό ήρθε μαζί με την Ανεξαρτησία του νησιού το 1960. Σταδιακά θεσπίστηκαν νόμοι για τα δικαιώματα των γυναικών σε όλους τους τομείς, ανά τον κόσμο.

"ΨΗΦΙΖΩ ΑΛΛΑΓΗ... ΨΗΦΙΖΩ ΙΣΟΤΗΤΑ"

Στη θεωρία, πλέον, άνδρες και γυναίκες βρίσκονται σε πλήρη ισότητα. Τι γίνεται όμως στην πράξη; Μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να εφαρμόσει την ισότητα αυτή σε όλες τις χώρες-μέλη της, με διάφορες εκστρατείες. Αυτό το διάστημα, το Μεσογειακό

Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου συντονίζει την Ευρωπαϊκή εκστρατεία για τη Δημοκρατία της Ισότητας στα πλαίσια των Ευρωεκλογών του 2014. Ο γενικός στόχος του προγράμματος "ΨΗΦΙΖΩ ΑΛΛΑΓΗ...ΨΗΦΙΖΩ ΙΣΟΤΗΤΑ" είναι η προώθηση της ενεργούς δημοκρατικής συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και της Δημοκρατίας της Ισότητας στην Ευρώπη. Ειδικότερα, το πρόγραμμα στοχεύει στην προώθηση της ενεργούς συμμετοχής των γυναικών ως υποψηφίων στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014 καθώς, επίσης και στην αύξηση του αριθμού των εκλεγμένων γυναικών.

13.Στόχοι

- -Προώθηση μεγαλύτερης ευαισθησίας και κινητοποίησης για υποστήριξη από όλους τους σχετικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένου και του κοινού, σε ένα μεγάλο βαθμό, για την ίση εκπροσώπηση των γυναικών και των αντρών στη λήψη πολιτικών αποφάσεων.
- -Δημιουργία φόρουμ για την ανταλλαγή πληροφοριών, καλών πρακτικών, και εμπειρικών διδαγμάτων σχετικά με την προώθηση των γυναικών στη λήψη πολιτικών αποφάσεων εμπλέκοντας όλους τους φορείς σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.
- -Ανάπτυξη και ενίσχυση της δυνατότητας των γυναικείων οργανώσεων και των ΜΚΟ να προωθούν την υποστήριξη και την υπεράσπιση της δημοκρατίας της ισότητας. Ενθάρρυνση των ψηφοφόρων, ιδίως των γυναικών, να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή πολιτική και συγκεκριμένα στις Ευρωεκλογές του 2014.
- -Αξιολόγηση των δεσμεύσεων των πολιτικών κομμάτων για ισότητα των φύλων ενόψει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014.

14. Δραστηριότητες

- ❖ Ανάπτυξη και προβολή μίας πανευρωπαϊκής εκστρατείας για τη δημοκρατία της ισότητας και την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών στα κοινά, ενόψει των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2014, η οποία θα περιλαμβάνει την αξιοποίηση της πληροφορίας και των επικοινωνιακών εργαλείων και υλικών.
- ❖ Διοργάνωση εναρκτήριων εκδηλώσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για την προώθηση της εκστρατείας για τη δημοκρατία της ισότητας και την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών στα κοινά.
- ❖ Ανάπτυξη και ενδυνάμωση της άτυπης συμμαχίας των γυναικών μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που προωθείται από το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών.
- ❖ Διοργάνωση εθνικών διαβουλεύσεων με φορείς που έχουν αναγνωριστεί ως σημαντικοί για τη διευκόλυνση της προώθησης των γυναικών στη λήψη πολιτικών αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικείων οργανώσεων και των ΜΚΟ, των πολιτικών κομμάτων, των φορέων χάραξης πολιτικής, των οργανώσεων νεολαίας και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.
- ❖ Ανάπτυξη εθνικής και ευρωπαϊκής στρατηγικής για την προώθηση της δημοκρατίας της ισότητας και της ενεργούς συμμετοχής των ευρωπαίων πολιτών στα κοινά βάσει των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων.

- ❖ Ανάπτυξη, δημοσίευση και ευρεία διάδοση ενός «λόμπυ κιτ» για γυναικείες οργανώσεις και ΜΚΟ σχετικά με τη δημοκρατία της ισότητας και την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών στα κοινά.
- ❖ Διεξαγωγή, δημοσίευση και ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων του ελέγχου για το φύλο των πολιτικών προγραμμάτων και των εκλογικών λιστών για τις Ευρωεκλογές από τη σκοπιά της ισότητας του φύλου.
- ❖ Διοργάνωση ενός ευρωπαϊκού συνεδρίου για τη δημοκρατία της ισότητας και την ενεργό συμμετοχή των ευρωπαίων πολιτών στα κοινά, στις Βρυξέλλες, αμέσως μετά τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με σκοπό να αξιολογήσει και να προβεί σε απολογισμό των αποτελεσμάτων των εκλογών από τη σκοπιά του φύλου.

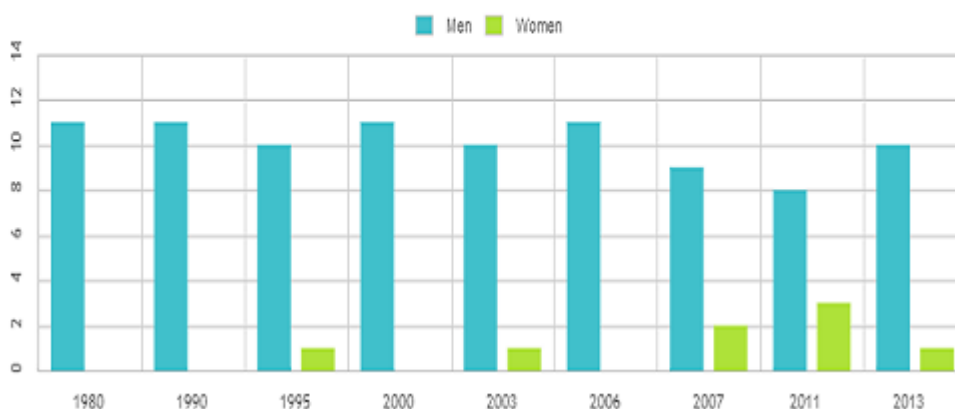

15. Στατιστικά Στοιχεία

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Ινστιτούτου οι γυναίκες μέλη στη Βουλή, των χωρών της Ε.Ε. , κατέχουν μόνο το 24% των θέσεων, ενώ περίπου το ίδιο ποσοστό αντιστοιχεί και σε θέσεις Υπουργών στις Ευρωπαϊκές Κυβερνήσεις.

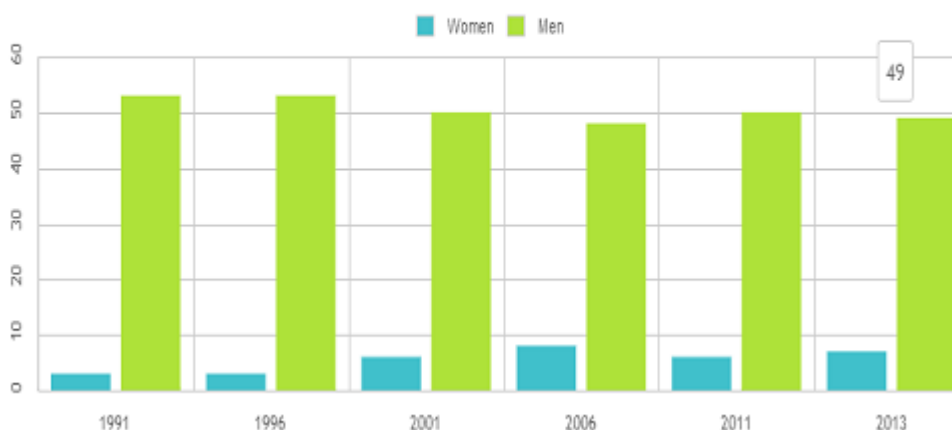
Στην Ευρωβουλή οι γυναίκες αποτελούν σχεδόν το 35% των Ευρωβουλευτών, ενώ από τους 14 αντιπροέδρους της Ευρωβουλής μόλις 3 είναι γυναίκες. Στην Κύπρο, η έρευνα δείχνει την έλλειψη εμπιστοσύνης προς το γυναικείο φύλο, καθώς από το 1980 μέχρι σήμερα μόνο 8 γυναίκες κατείχαν αξίωμα Υπουργού, με το ψηλότερο ποσοστό να παρουσιάζεται το 2011.

Ministers since 1980

Παράλληλα, στη Βουλή οι γυναίκες εκπροσωπήθηκαν 33 συνολικά φορές απο το 1991. Αν αναλογιστεί κάποιος ότι κάθε πενταετία ψηφίζονται 56 βουλευτές, το ποσοστό εκπροσώπησης των γυναικών είναι πολύ χαμηλό.

Members of Parliament since 1991

16. Κινήματα στην Ελλάδα και όχι μόνο

Ο φεμινισμός είναι η συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, παρακινούμενη ή αναφερόμενη σε εμπειρίες γυναικών, η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών που βασίζεται στην αρχή ότι τα φύλα είναι διαφορετικά αλλά ίσα. Στηρίζεται στην αντίληψη ότι η συμπεριφορά της κοινωνίας απέναντι στις γυναίκες είναι άδικη και καταπιεστική ενώ ταυτόχρονα αναλύει τις αιτίες και τις διαστάσεις της καταπίεσης των γυναικών που υπερασπίζονται τα δικαιώματά τους για να κερδίσουν την απελευθέρωσή τους.

Ως κοινωνικό κίνημα...

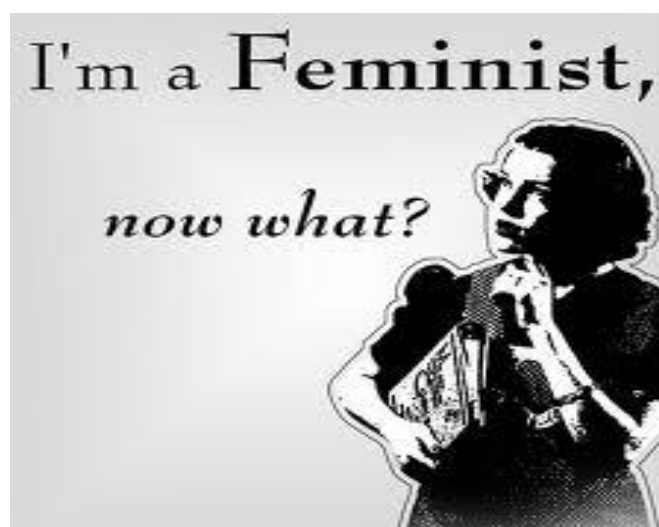

Ο Φεμινισμός εστιάζεται κατά πολύ στον περιορισμό ή εξάλειψη της φυλετικής ανισότητας και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία.

- + Φεμινιστικός Πολιτικός Ακτιβισμός: Κάνει εκστρατείες σε θέματα όπως είναι το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του σώματος της γυναίκας και της αναπαραγωγικής της ικανότητας, η ενδο-οικογενειακή βία, οι άδειες και τα επιδόματα μητρότητας, διεκδίκηση ίσων μισθών για την ίδια εργασία, η σεξουαλική παρενόχληση, οι διακρίσεις αλλά και η σεξουαλική βία. Τα θέματα που εξερευνώνται στον φεμινισμό περιλαμβάνουν την πατριαρχία, τα στερεότυπα, την αντικειμενοποίηση, την προβολή της γυναίκας ως σεξουαλικό αντικείμενο καθώς και την καταπίεση.

17. Η ιστορία του Φεμινισμού

- + Εμφανίστηκε πρώτη φορά στην Γαλλία και στην Ολλανδία το 1872, στη Μεγάλη Βρετανία το 1890 και στις Η.Π.Α το 1910.

Η ιστορία των Φεμινιστικών κινήσεων χωρίζεται σε 3 περιόδους. Το **πρώτο κύμα** Φεμινισμού, 18ος(1790)-20 αιώνας(παγκόσμιος πόλεμος). Απόηχοι κολοσσιαίων κοινωνικών αλλαγών(Διαφωτισμός, Γαλλική Επανάσταση) σε γυναίκες στην Βρετανία, Γαλλία και Η.Π.Α. Οργάνωση για την διεκδίκηση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (δικαίωμα ψήφου, δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, την αξιοπρέπεια, την αναγνώριση κοινωνικού ρόλου και κοινωνικής υπόστασης, δικαίωμα κληρονομιάς και διαχείρισης περιουσίας, χειραφέτηση από τον απόλυτο έλεγχο των πατεράδων ή συζύγων τους.

Το **δεύτερο κύμα** του Φεμινισμού 1960-1980. Δεν ισχύουν οι ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών, εφόσον δεν πηγάζουν από κάποια προδιαγεγραμμένη βιολογική μοίρα, μπορούν να εξαλειφθούν με τις κατάλληλες κοινωνικές παρεμβάσεις.

Το **τρίτο κύμα** του Φεμινισμού εμφανίστηκε στα τέλη του 1980-αρχές του 2000. Θεωρείται ως η συνέχεια του 2ου κύματος και μια απάντηση στις αντιληπτές αποτυχίες.

Κυριότερη εκπρόσωπος του Φεμινισμού υπήρξε η Αμερικανίδα Betty Friedan, η οποία με την δημοσίευση του *The Feminine Mystique* το 1963 άλλαξε τον τρόπο σκέψης των Αμερικανίδων και κατονόμασε το πρόβλημα του εγκλωβισμού τους στο ρόλο της μητέρας και της συζύγου. Άλλες φεμινίστριες ήταν:

- ❖ Louise-Félicité de Kéralio η οποία παρουσίασε ένα τετράδιο παραπόνων των γυναικών.
- ❖ Ολέμπ ντε Γκούζ: Γαλλίδα φεμινίστρια και συγγραφέας που συνέταξε (1793) τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων της Πολίτισσας, εκτελείται στη λαιμητόμο, λέγοντας «Παιδιά της Πατρίδας, θα εκδικηθείτε το θάνατό μου».
- ❖ Καλλιρρόη Παρρέν: Ήταν δημοσιογράφος και μια από τις πρώτες Ελληνίδες φεμινίστριες. Αντιπροσώπευσε την Ελλάδα σε διάφορα διεθνή συνέδρια στο Παρίσι. Το 1893 αντιπροσώπευσε τις Ελληνίδες στο Διεθνές Συνέδριο του Σικάγου και το ίδιο έτος μετά την επιστροφή της ίδρυσε την "Ένωση υπέρ της Χειραφετήσεως των Γυναικών" προς βοήθεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των απόρων γυναικών. Ίδρυσε τη "Σχολή της Κυριακής, και δύο χρόνια μετά τον "Πατριωτικό απόρων γυναικών και Σύνδεσμο" (1898), ενώ δεν έπαψε και τις κορασίδων" (1890).

- ❖ Σιμόν Ντε Μποβουάρ : Γαλλίδα συγγραφέας, φιλόσοφος και φεμινίστρια. Το γνωστότερο έργο της υπήρξε Το Δεύτερο Φύλο, μια φεμινιστική ανάλυση της γυναικείας ύπαρξης και της καταπίεσης των γυναικών. Ήταν αρκετά ευέλικτη ως συγγραφέας. Ήταν εξίσου ικανή ως φιλόσοφος, μυθιστοριογράφος, πολιτική θεωρητικός, δοκιμιογράφος, καθώς και ως βιογράφος.
- ❖ Καλλιόπη Παπαλεξοπούλου : Μια από τις αξιολογότερες γυναικείες φυσιογνωμίες της νεότερης Ελλάδας. Ξεχώρισε για το πνεύμα της ενώ το σπίτι της είχε μετατραπεί σε φιλολογικό σαλόνι. Τάχθηκε φανερά εναντίον του Όθωνα και έλαβε μέρος σε όλες τις αντί-Οθωνικές αντιδράσεις. Όταν ο Όθων εκθρονίστηκε, ως προσκεκλημένη της Κυβέρνησης, την τίμησαν για την δράση της και της απένειμαν τιμητική σύνταξη 500 δρχ. Έτσι μπορεί να χαρακτηριστεί ως Φεμινίστρια.
- ❖ Αύρα Θεοδωροπούλου: Η Αύρα Θεοδωροπούλου (1880-1963) ήταν κριτικός ,ιστορικός και καθηγήτρια πιάνου. Διατέλεσε πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, από το 1922 και για 35 συναπτά έτη.
- ❖ Ιντίρα Γκάντι ήταν η πρωθυπουργός της Δημοκρατίας της Ινδίας για τρεις συνεχόμενες θητείες μέχρι την δολοφονία της το 1984. Ήταν η πρώτη και μέχρι στιγμής η μόνη γυναίκα πρωθυπουργός της Ινδίας. Ψηφίστηκε σε δημοσκόπηση του BBC ως η σημαντικότερη γυναίκα της τελευταίας χιλιετίας ανάμεσα σε άλλες γυναικείες προσωπικότητες όπως η Μαρία Κιουρί και η Μητέρα Τερέζα.
- ❖ Μαρία Δεσύλλα- Καποδίστρια: Η κυρία Μαρία Δεσύλλα-Καποδίστρια ήταν η πρώτη γυναίκα δήμαρχος η οποία εξελέγη στην Κέρκυρα το 1956.

17.1 Τα είδη του Φεμινισμού

- ✚ Αμαζονικός
- ✚ Ριζοσπαστικός
- ✚ Άναρχο-φεμινισμός
- ✚ Διαχωριστικός
- ✚ Πολιτιστικός

- ✚ Σοσιαλιστικός
- ✚ Οικοφемινισμός
- ✚ Πνευματικός
- ✚ Αμερόληπτος
- ✚ Φемινισμός 3ου
Υπαρξιακού κόσμου
- ✚ Υπερεθνικός
- ✚ Φемινισμός
- ✚ Μαρξιστικός
- ✚ Ατομικιστικός
→Υλιστικός
- ✚ Φемινισμός Φύλου
- ✚ Αντρικός
- ✚ Υπαρξιακός
- ✚ Γαλλικός
- ✚ Ποπ
- ✚ Μετα-αποικιακός
- ✚ Μεταμοντέρνος
- ✚ Ψυχοαναλυτικός

18. Οι γυναίκες στην πολιτική σκηνή

Χρειάστηκαν δεκαετίες έντονων γυναικείων αγώνων για να μπορέσουν οι Ελληνίδες να αποκτήσουν δικαίωμα ψήφου. Για πρώτη φορά ψήφισαν στις δημοτικές εκλογές της 11ης Φεβρουαρίου 1934. Εκλογικό δικαίωμα δεν δόθηκε σε όλες, αλλά μόνο σε όσες είχαν κλείσει τα 30 χρόνια και διέθεταν τουλάχιστον απολυτήριο Δημοτικού. Στους εκλογικούς καταλόγους της Αθήνας γράφτηκαν μόλις 2.655 κυρίες, από τις οποίες ψήφισαν τελικά μόνο 439. Χαρακτηριστική για το κλίμα της εποχής ήταν η άρνηση της ηθοποιού Μαρίκας Κοτοπούλη να ψηφίσει, λέγοντας μάλιστα πως ψήφο θέλουν μόνο όσες είναι άσχημες και όσες αποφεύγουν να κάνουν παιδιά!

Δήμαρχος Αθηναίων σε αυτές τις εκλογές αναδείχθηκε ο Κώστας Κοτζιάς, γιος του αθηναίου εμπόρου Γεώργιου Κοτζιά, ενός εκ των ιδρυτών του Εμπορικού Συλλόγου Αθηνών. Επί των ημερών του διαμορφώθηκε το Πεδίον του Άρεως.

Σε βουλευτικές εκλογές, οι Ελληνίδες ψήφισαν για πρώτη φορά στις 19 Φεβρουαρίου του 1956. Ήταν η απαρχή της εφαρμογής στην πράξη της καθολικής ψηφοφορίας, που είχε κατοχυρωθεί ήδη στο Σύνταγμα του 1864, με την αναγνώριση της ιδιότητας του πολίτη στις γυναίκες.

Πέρασε σχεδόν ένας αιώνας μέχρις ότου καταφέρουν οι Ελληνίδες να φτάσουν στην κάλπη, έχοντας κατακτήσει πλήρως το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις βουλευτικές εκλογές του 1956, με τη Λίνα Τσαλδάρη της ΕΡΕ και τη Βάσω Θανασέκου της «Δημοκρατικής Ένωσης» να εισέρχονται στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Η Λίνα Τσαλδάρη έγινε και η πρώτη γυναίκα - υπουργός, καθώς ανέλαβε το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας στην κυβέρνηση Καραμανλή. Την ίδια χρονιά εκλέχθηκε και η πρώτη γυναίκα Δήμαρχος, η Μαρία Δεσύλλα, στην Κέρκυρα. Πρωτεργάτης στον αγώνα για τη συμμετοχή των γυναικών στα πολιτικά πράγματα της χώρας στάθηκε το φεμινιστικό κίνημα. Η Καλλιρρόη Παρρέν, εκδότρια του περιοδικού «Εφημερίς των Κυριών», ήταν η πιο σημαντική φωνή έκφρασης αυτών των διεκδικήσεων. Η ισότητα των δυο φύλων και η απαίτηση για τη χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες, οδήγησε στη σύσταση πολλών γυναικείων οργανώσεων, με αποτέλεσμα κατόπιν πιέσεων τους να φτάσουμε στο προεδρικό διάταγμα της 5ης Φεβρουαρίου του 1930 που αναγνώριζε το δικαίωμα του εκλέγειν για τις Ελληνίδες, αλλά μόνο για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές και μόνο για τις εγγράμματες άνω των 30 ετών.

Η πλήρης κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών ψηφίστηκε στις 28 Μαΐου του 1952, χωρίς όμως τελικά να συμμετάσχουν στις εκλογές του Νοεμβρίου, γιατί δεν είχαν ενημερωθεί οι εκλογικοί κατάλογοι. Το 1953, σε επαναληπτική εκλογή στη Θεσσαλονίκη, εξελέγη η πρώτη γυναίκα βουλευτής. Ήταν η Ελένη Σκούρα («Ελληνικός Συναγερμός»), που μαζί με τη Βιργινία Ζάννα («Κόμμα Φιλελευθέρων»), υπήρξαν οι δυο πρώτες γυναίκες υποψήφιες για το βουλευτικό αξίωμα. Η Ασημίνα Γιάννου, η Ελένη Μπενά και η Μαρία Σβώλου ήταν οι τρεις γυναίκες που εξελέγησαν το 1961, ενώ η Μαρία Καραγιώργη (ΕΔΑ) ήταν η μόνη που εκλέχθηκε

το 1963 και επανεκλέχθηκε το 1964 μαζί με την Ηρώ Λάμπρου από την Ένωση Κέντρου. Το 1974 στις πρώτες εκλογές της μεταπολίτευσης, εκλέχθηκαν επτά γυναίκες βουλευτές μεταξύ των οποίων οι: Ελένη Βλάχου (ΝΔ), η Άννα Συνοδινού (ΝΔ), η Σύλβα Ακρίτα (ΠΑΣΟΚ) και η Βιργινία Τσουδερού (ΕΚ/ΚΟΔΗΣΟ). Έναν χρόνο αργότερα, το γυναικείο κίνημα πέτυχε τη μεγαλύτερη νίκη του, όταν στο Σύνταγμα του 1975 καθιερώθηκε η αρχή της ισότητας των δυο φύλων, ορίζοντας ρητά ότι «όλοι οι Έλληνες και οι Ελληνίδες είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου». Στις εκλογές του 1977 για πρώτη φορά εκλέγεται διψήφιος αριθμός γυναικών (δώδεκα), κάτι που συνέβη και στις εκλογές του 1981, όπου εξελέγησαν έντεκα γυναίκες, καθώς επίσης και στις εκλογές του 1985 όπου εξελέγησαν δώδεκα γυναίκες βουλευτές. Το 1989 οι γυναίκες βουλευτές έφτασαν τις είκοσι. Στις εκλογές του 1990 εκλέχθηκαν δεκαπέντε γυναίκες, του 1993 δεκαοχτώ και το 1996 δεκαεννέα. Από το 2000 ο αριθμός των εκλεγμένων γυναικών στο ελληνικό Κοινοβούλιο αυξάνεται σημαντικά. Στις εκλογές του 2000 εκλέχθηκαν τριάντα μία γυναίκες, τριάντα εννέα εξελέγησαν το 2004 και σαράντα οχτώ το 2007. Το 2008 με το άρθρο 3 του Ν. 3636/2008 καθιερώθηκε για πρώτη φορά η ποσόστωση, σύμφωνα με την οποία ο αριθμός των υποψηφίων από κάθε φύλο στους συνδυασμούς των κομμάτων πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 1/3 του συνολικού αριθμού των υποψηφίων, στο σύνολο της επικράτειας. Η εφαρμογή του μέτρου της ποσόστωσης είχε ως αποτέλεσμα να εκλεγούν πενήντα δύο γυναίκες βουλευτές το 2009. Μετά τις τελευταίες εθνικές εκλογές της 17^{ης} Ιουνίου 2012, εξήντα τρεις γυναίκες εξελέγησαν βουλευτές. Εν συνεχεία, τον Απρίλιο του 2013, μία ακόμη γυναίκα προστέθηκε στο σύνολο των γυναικών του Εθνικού Κοινοβουλίου. Έτσι, το ποσοστό των εκλεγμένων γυναικών στο εθνικό Κοινοβούλιο ξεπερνά το 21% και αποτελεί το υψηλότερο ποσοστό που έχει σημειωθεί στη χώρα μας, επικυρώνοντας τη συνεχή αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική. Σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 26/2012 με τίτλο «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών», το οποίο κωδικοποιεί την υφιστάμενη νομοθεσία περί ποσοστώσεων στον αριθμό των υποψηφίων βουλευτών κατά φύλο ορίζεται ότι :«...Για την ανακήρυξη των εκλογικών συνδυασμών αυτοτελών Κομμάτων, συνασπισμού συνεργαζόμενων Κομμάτων και ανεξαρτήτων, ο αριθμός των υποψηφίων βουλευτών, από κάθε φύλο, πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 1/3 του συνολικού αριθμού των υποψηφίων τους, αντιστοίχως, σε όλη την Επικράτεια».

Συμμετοχή εκλεγμένων γυναικών στο Εθνικό Κοινοβούλιο κατά τις εκλογικές αναμετρήσεις των ετών 1996, 2000, 2004, 2007, 2009, 2012

Έτος	ΣΥΝΟΛΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ			ΠΑΣΟΚ	ΝΔ	ΚΚΕ	ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΣΥΡΙΖΑ	ΛΑΟΣ	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ	ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ	ΔΗΚΚΙ
	Σύνολο	Γυναίκες	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ	% Γ
1996	300	19	6,3	4,3	5,6	18,2	30,0					11,1
2000	300	31	10,3	10,8	8,0	18,2	33,3					0
2004	300	39	13,0	15,4	10,3	25,0	16,7					0
2007	300	48	16,0	20,6	11,2	31,8	14,3	10,0				
2009	300	52	17,3	21,3	12,1	19,0	15,4	6,7				
2012 (Μάιος)	300	56	18,7	9,8	11,1	26,9	32,7	-	27,3	31,6	4,8	
2012 (Ιούνιος)	300	63	21,0	9,09	13,95	33,33	35,21	-	35,00	29,41	5,56	

19. Η πορεία της γυναίκας στο πέρασμα των χρόνων

Η γυναίκα μέσα στον ωκεανό των αιώνων της ανθρωπότητας άλλοτε εξυμνήθηκε τυλιγμένη στο λαμπερό φως της αποδοχής, της αγάπης, της εκτίμησης, του θαυμασμού, άλλοτε καταδικάστηκε να μένει εγκλωβισμένη στο παγερό σκοτεινό μπουντρούμι της αμφισβήτησης, του μίσους, της αδικίας, της απαξίωσης, ακόμα και του βασανιστηρίου του θανάτου, και άλλοτε πάλεψε με ψυχή σφυρηλατημένη από αξίες και ιδανικά που της καταπάτησαν, για να δραπετεύσει από το παγωμένο σκοτάδι της απαξίωσης και να ντυθεί το ζεστό φως της αποδοχής ακόμα και της δόξας.

Στην αρχαία Ελλάδα οι γυναίκες είχαν αναλάβει:

- -Τη φροντίδα της οικογένειας
- -Τις δουλειές του σπιτιού
- -Την ανατροφή των παιδιών

Στην περίπτωση που υπήρχαν δούλοι έπρεπε να τους επιβλέπουν, ενώ είχαν και διάφορες υποχρεώσεις όπως:

- ✓ να κατασκευάζουν ρούχα για την οικογένεια
- ✓ να ετοιμάζουν φαγητό για την οικογένεια

Σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην αρχαία Ελλάδα κυριαρχούν τρεις διαφορετικές μεταξύ τους απόψεις:

- 1) Η πρώτη άποψη που είναι και η επικρατέστερη θέλει τη γυναίκα στην Αρχαία Ελλάδα να θεωρείται υποδεέστερο ον από τον άντρα και επιπλέον να μη μορφώνεται. Σύμφωνα με αυτή η γυναίκα στον αρχαίο ελληνικό κόσμο έπρεπε να είναι απλά όμορφη, υγιής, σεμνή, προκειμένου να συμβιβάζεται με τα πρότυπα μιας ανδροκρατικής κοινωνίας.
- 2) Η δεύτερη άποψη θέλει τη θέση της γυναίκας στη πόλη της Αθήνας να είναι ακριβώς αυτή που περιγράφηκε στη προηγούμενη προσέγγιση, αλλά τα πράγματα να είναι ελαφρώς καλύτερα σε άλλες πόλεις της Αρχαίας Ελλάδας.
- 3) Σε αντίθεση με τη πρώτη άποψη για τη θέση της γυναίκας στην Αρχαία Ελλάδα, η τρίτη αυτή καινούργια και επαναστατική άποψη θέλει τη θέση της γυναίκας να είναι ισότιμη με αυτή του άντρα. Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή η ισότητα παρουσιάζεται ακόμα και στο πώς παρουσιάζονται οι Θεοί των Αρχαίων Ελλήνων, δηλαδή έξι άντρες και έξι γυναίκες. Το κυριότερο χαρακτηριστικό το οποίο διέπει τον αρχαίο ελληνικό κόσμο είναι η αρμονία ή αλλιώς το μέτρο.

Οι γυναίκες στην Αθήνα

Οι γυναίκες στην αρχαία Αθήνα δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα και θεωρούνταν «ανήλικες», ενώ ο όρος της «πολίτιδος» εμφανίστηκε μόνο στο τέλος της Κλασικής περιόδου. Για την αθηναϊκή κοινωνία, αποστολή της ενάρετης γυναίκας, της δέσποινας, ήταν από τη μία μεριά η φύλαξη του οίκου και η επιτέλεση των καθηκόντων που αφορούσαν στην καλή λειτουργία του (με τη βοήθεια δούλων, που ήταν καθεστώς για όλα σχεδόν τα σπίτια), και από την άλλη η απόκτηση παιδιών – κυρίως αρσενικών – για τη διαίωνιση του οίκου.

Οι γάμοι εξυπηρετούσαν πρωτίστως κοινωνικές και θρησκευτικές ανάγκες. Οι κοπέλες παντρεύονταν σε πολύ νεαρή ηλικία άνδρες που είχαν επιλέξει οι πατέρες τους. Ο σύζυγος γινόταν κηδεμόνας της νέας και έπαιρνε προίκα, την οποία διαχειριζόταν ο ίδιος. Σε περίπτωση διαζυγίου, η προίκα επέστρεφε στον πατέρα ή στον πιο κοντινό συγγενή. Ίσως αυτό να μην ίσχυε παλιότερα, καθώς στα ομηρικά έπη αναφέρεται ότι ο γαμπρός ήταν εκείνος που έδινε δώρα. Οι γυναίκες περνούσαν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους στο γυναικωνίτη, συνήθως στον πάνω όροφο του σπιτιού, γνέθοντας, πλέκοντας ή υφαίνοντας στον αργαλειό. Αυτές, άλλωστε,

ήταν και οι μόνες εργασίες που θεωρούνταν ότι άρμοζαν σε γυναίκες αριστοκρατικής καταγωγής. Οι μόνες έξοδοί τους σε δημόσια θέα ήταν σε μεγάλες θρησκευτικές γιορτές, σε γαμήλιες τελετές, γιορτές συγγενών και κηδείες. Δεν υπήρχε θεσμοθετημένη εκπαίδευση για τις γυναίκες και οι όποιες γνώσεις προερχόταν από συγγενείς, φίλες και άλλες γυναίκες του περιβάλλοντός τους. Η νοοτροπία της εποχής αποτυπώνεται με γλαφυρό τρόπο στον Επιτάφιο του Περικλή, όπου αναφέρεται ότι το ιδανικό για μια γυναίκα είναι να γίνεται όσο το δυνατόν λιγότερος λόγος γι' αυτήν, είτε έπαινος είτε ψόγος.

Οι γυναίκες στη Σπάρτη

Πάντως η κατάσταση δεν ήταν παντού η ίδια. Στην ολιγαρχική Σπάρτη επικρατούσε η αντίληψη πως για να φέρουν στον κόσμο γερά παιδιά και να τα αναθρέψουν σωστά, οι ελεύθερες γυναίκες δεν έπρεπε να περνούν τη μέρα τους υφαίνοντας – εργασία που μπορούσαν να κάνουν οι είλωτες – αλλά να ασκούνται και να μορφώνονται. Όταν, μάλιστα, γυμνάζονταν (αλλά και κατά τη διάρκεια αγώνων), οι Σπαρτιάτισσες φορούσαν ελαφρότερη περιβολή που άφηνε ακάλυπτους τους μηρούς, γεγονός το οποίο οι υπόλοιποι Έλληνες θεωρούσαν υπερβολή. Οι άνδρες ήταν υποχρεωμένοι από το νόμο να παντρεύονται, καθώς όμως τον περισσότερο χρόνο έλειπαν από το σπίτι λόγω της στρατιωτικής ζωής τους, την ανατροφή των παιδιών αναλάμβαναν οι γυναίκες – τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των επτά ετών, οπότε και αναλάμβανε η πολιτεία. Οι Σπαρτιάτισσες είχαν δικαίωμα έγγειας ιδιοκτησίας αλλά και κληρονομιάς τόσο της πατρικής όσο και της συζυγικής περιουσίας.

Στην μινωική Κρήτη

Οι γυναίκες στη μινωική εποχή είχαν τα ίδια περίπου δικαιώματα και ελευθερίες με τους άνδρες. Έπαιρναν μέρος σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής, στις γιορτές, τα αγωνίσματα, το κυνήγι. Όπως και οι σημερινές γυναίκες χτένιζαν με φροντίδα τα μαλλιά τους, βάφονταν, φορούσαν φανταχτερά φορέματα και όμορφα στολίδια.

Στην βυζαντινή εποχή το κύριο έργο των γυναικών ήταν η ανατροφή των παιδιών τους. Οι μητέρες έπρεπε να κάθονται στο σπίτι και να μαθαίνουν γράμματα στις κόρες τους, ώστε να γίνουν καλές μητέρες. Γενικότερα, ήταν οι κυρίες του σπιτιού υπήρχαν όμως και κάποιες που είχαν επαγγελματική ζωή.

Μετα-βυζαντινά χρόνια

Οι γυναίκες ,όπως και στη Βυζαντινή εποχή, έχουν αναλάβει τις δουλειές του σπιτιού. Ωστόσο, οι άντρες τις περισσότερες φορές έλειπαν για πολλούς μήνες και έτσι οι γυναίκες αναλάμβαναν και τις εξωτερικές δουλειές.

- ✚ - Βοηθούσαν στις αγροτικές δουλειές
- ✚ -Ήταν υπεύθυνες για τη φροντίδα των παιδιών

Οι γυναίκες του 18ου αιώνα

Δεν είχαν αποκτήσει ακόμα τα πλήρη δικαιώματά τους δηλαδή:

- ✚ -Δεν είχαν δικαίωμα ψήφου
- ✚ -Δεν συμμετείχαν στα κοινά

Οι γυναίκες ,όπως και παλαιότερα, ήταν αφοσιωμένες στα παιδιά τους και δεν έβγαιναν έξω από το σπίτι παρά μόνο για να αγοράσουν τα απαραίτητα.

Το 1930, μετά από σκληρούς αγώνες των γυναικών και ύστερα από πολλές συζητήσεις, δίνεται στην Ελληνίδα το δικαίωμα ψήφου υπό όρους

- ✓ Μόνο για δημοτικές εκλογές
- ✓ Μόνο για να εκλέγει και όχι για να εκλέγεται
- ✓ Μόνο οι εγγράμματες είχαν δικαίωμα ψήφου
- ✓ Μόνο όσες ήταν πάνω από 30 χρονών

Οι γυναίκες του 19ου-21ου αιώνα

Οι γυναίκες έχουν πια τα πλήρη δικαιώματά τους ως προς:

- ✓ τη ψήφο
- ✓ την κοινωνική τους θέση
- ✓ τη δυνατότητά τους να δουλέψουν

19.1 Η γυναικεία ύπαρξη σε διάφορους τομείς

Η γυναίκα στην Αρχαϊκή και Κλασική τέχνη

Οι αντιλήψεις αυτές είχαν βέβαια αντίκτυπο και στην τέχνη της εποχής. Στην Αρχαϊκή και την Κλασική περίοδο, οι γυναικείες μορφές στα αγγεία και τα γλυπτά αποδίδονται κατά κανόνα ευπρεπώς ενδεδυμένες, χωρίς ιδιαίτερη έμφαση στα ανατομικά χαρακτηριστικά. Εξαίρεση αποτελούν οι απεικονίσεις εταίρων, κυρίως

στην αγγειογραφία, οι οποίες συχνά εμφανίζονται γυμνές, ενίοτε δε, λαμβάνουν μέρος σε τολμηρές ερωτικές σκηνές.

Η γυναίκα στην επιστήμη και την πολιτική

Γενικά οι γυναίκες που συμμετέχουν στην πολιτική αντιμετωπίζουν εμπόδια και δυσκολίες. Παγκόσμια ο αριθμός των γυναικών αντιπροσώπων σε Εθνικά Κοινοβούλια αυξήθηκε μόλις κατά 2% μεταξύ 1999-2003, ενώ το Νοέμβριο του 2003 υπήρχαν συνολικά 10 γυναίκες Πρόεδροι Κρατών και Πρωθυπουργοί. Μολαταύτα, οι γυναίκες καταλαμβάνουν όλο και περισσότερες υπουργικές θέσεις, οι οποίες στο παρελθόν θεωρούνταν αντρικό προνόμιο. Μια από τις βασικότερες ανησυχίες, που δημιουργεί η πολιτική ενασχόληση είναι ο συνδυασμός της με τις οικογενειακές δεσμεύσεις, ανησυχία που έχει αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά από τις Βόρειες χώρες. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κοινωνία αναγνωρίζει πως η συμμετοχή των γυναικών στα πολιτικά δρώμενα βελτιώνει σε σημαντικό βαθμό την πολιτική ζωή και τον πολιτικό κόσμο. Ειδικότερα, η παρουσία γυναικών στο κοινοβούλιο επηρεάζει σημαντικά την συμπεριφορά των ανδρών συναδέλφων τους. Τέλος, οι κυρίαρχες πολιτιστικές αξίες και οι ρόλοι των φύλων συγκαταλέγονται στους παράγοντες που περιορίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική σκηνή. Πολλές κυβερνήσεις ανά τον κόσμο έχουν αναλάβει δράση για την προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, μέσω της εισαγωγής του συστήματος των ποσοτώσεων. Το σύστημα αυτό αποτελεί ένα θετικό εργαλείο που διασφαλίζει την συμμετοχή των γυναικών ως σημαντική πλειοψηφία, σε επίπεδα 30%-40% των λαμβανόμενων αποφάσεων των σωμάτων. Το 2003 υπήρχαν 74 χώρες που υιοθέτησαν το σύστημα των ποσοτώσεων, είτε συνταγματικά είτε μέσω εκλογικού νόμου, ή 18 ακόμα εντός των πολιτικών κομμάτων. Οι χώρες που καινοτομούν στον τομέα αυτό είναι οι Ευρωπαϊκές, με πρώτες τις Ευρωπαϊκές Βόρειες χώρες. Πολλοί υποστηρίζουν ότι το σύστημα των ποσοτώσεων βασίζεται στις διακρίσεις και στον παρεμβατισμό, στοιχεία που το καθιστούν αντιδημοκρατικό, καθώς τροποποιεί την έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας. Παρόλα αυτά, υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι χωρίς τις ποσοτώσεις η συμμετοχή των γυναικών στις λίστες υποψηφίων του κάθε κόμματος θα ήταν σημαντικά χαμηλότερη. Μια καινοτομική μέθοδος για την αύξηση του αριθμού των γυναικών υποψηφίων για κοινοβουλευτικό αξίωμα έχει υιοθετηθεί από το συντηρητικό κόμμα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η μέθοδος αυτή συνίσταται στην αξιολόγηση των ικανοτήτων των υποψηφίων βάση έξι βασικών κριτηρίων: επικοινωνία, αντίληψη, προσαρμοστικότητα, ηγεσία και καθοδήγηση, επιμονή και πολιτικές πεποιθήσεις. Η

μέθοδος αυτή έδειξε ότι δεν υπάρχει καμία απολύτως διαφορά αξιολόγησης μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Η γυναίκα στις κοινωνικές επιστήμες

Εξετάζοντας το τμήμα εκείνο της βιβλιογραφίας που αφορά τη διερεύνηση της γυναικείας εργασίας από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών, είναι προφανές ότι το φύλο αποτελεί αποφασιστικό προσδιοριστικό παράγοντα για την επιλογή επαγγέλματος, ενώ ο τρόπος που διαπλέκει και προσδιορίζει την έννοια τις 'εργασίας' αποτελεί ευρύ πεδίο μελετών για τους περισσότερους κοινωνιολόγους και λιγότερο για τους ανθρωπολόγους.

Γενικότερα, η σφαίρα της εργασίας αποτελεί πρόσφορο έδαφος ανάδειξης της πολυπλόκωτης των τρόπων με τους οποίους τα υποκείμενα και συγκεκριμένα οι γυναίκες δίνουν σάρκα και οστά στην επιθυμία τους να επιτύχουν, να αναγνωριστούν και να αποδεσμευτούν από τις κοινωνικές συμβάσεις. Η 'εργασία' αποτελεί πεδίο πολλαπλών εννοιολογήσεων. Συνιστά κύριο πεδίο της ανθρώπινης ύπαρξης στο οποίο τα υποκείμενα επενδύουν προσοχή, χρόνο, ενέργεια, θέλοντας να επιβιώσουν, αλλά και να εκφραστούν δημιουργικά, να ασκήσουν έλεγχο πάνω σε άλλα πρόσωπα, να μεταλλάξουν υλικά αγαθά σε κοινωνικές διακρίσεις, να κερδίσουν αυτοεκτίμηση και ευχαρίστηση. Η εργασία μπορεί να οριστεί μόνο σε σχέση με τις ιδιαίτερες κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις μέσα στις οποίες εγγράφεται. Ο όρος «εργασία» δεν μπορεί να οριστεί έξω από το πολιτισμικο-κοινωνικό πλαίσió της. Η εργασία είναι ο χώρος όπου διαμορφώνεται, νομιμοποιείται, αναπαράγεται και μετασηματίζεται ο κοινωνικός προσδιορισμός των φύλων. Η συζήτηση γενικά που έχει διεξαχθεί για την εργασία, κυρίως από οικονομολόγους και μερικούς κοινωνικούς ερευνητές αναφέρεται ως επί το πλείστον στην 'αμειβόμενη' εργασία που γίνεται αντιληπτή ως 'απασχόληση', ορίζεται ως 'παραγωγική' και πραγματοποιείται από άνδρες σε διακεκριμένους τόπους δουλειάς. Η μορφή αυτή της εργασίας έχει αναχθεί σε πρότυπο με το οποίο, συγκρινόμενες όλες οι άλλες μορφές εργασίας, αποτελούν παρέκκλιση. Για παράδειγμα, η οικογενειακή εργασία, η αυτοαπασχόληση, η εποχιακή εργασία και γενικότερα, όποια εργασία έχει το χαρακτήρα της. Εξετάζοντας το τμήμα εκείνο της βιβλιογραφίας που αφορά τη διερεύνηση της γυναικείας εργασίας από τη σκοπιά των κοινωνικών επιστημών, είναι προφανές ότι το φύλο αποτελεί αποφασιστικό προσδιοριστικό παράγοντα για την επιλογή επαγγέλματος, ενώ ο τρόπος που διαπλέκει και προσδιορίζει την έννοια τις 'εργασίας' αποτελεί ευρύ πεδίο μελετών για τους περισσότερους κοινωνιολόγους και λιγότερο για τους ανθρωπολόγους. Γενικότερα, η σφαίρα της εργασίας αποτελεί πρόσφορο έδαφος ανάδειξης της πολυπλόκωτης των τρόπων με τους οποίους τα υποκείμενα και συγκεκριμένα οι γυναίκες δίνουν σάρκα και

οστά στην επιθυμία τους να επιτύχουν, ν' αναγνωριστούν και να αποδεσμευτούν από τις κοινωνικές συμβάσεις. Η 'εργασία' αποτελεί πεδίο πολλαπλών εννοιολογήσεων.

Η γυναίκα στα κατώτερα και μεσαία στρώματα της ιεραρχίας

Σημαντικότερη μορφή με όποια η γυναίκα έκανε την πρώτη της έξοδο προς την αγορά εργασίας, ήταν ως αγρότισσα αρχικά και έπειτα με την συγκέντρωση στις πόλεις ως εργάτρια. Με την εμφάνιση του φεμινιστικού κινήματος και της εξέλιξης της κοινωνίας γενικότερα η

γυναίκα έγινε ενεργά εργατικό δυναμικό και στελέχωσε με τον καιρό όλο και περισσότερους τομείς, τους οποίους ούτε εκείνη πίστευε πως θα καταφέρει. Αρχικά ασχολήθηκε λοιπόν με την πληρωμένη εργασία στο σπίτι και στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα. Έπειτα με την βιομηχανική ανάπτυξη και την συγκέντρωση του κόσμου στα αστικά κέντρα αποτέλεσε κομμάτι της βιομηχανικής παραγωγής, εργαζόμενη ως εργάτρια. Σήμερα όμως η γυναίκα ασχολείται όλο και λιγότερο με χειρονακτικές εργασίες και αυτό γιατί μορφώνεται και έχει μάθει να απαιτεί και να διεκδικεί πολλά περισσότερα στον εργασιακό τομέα από ότι στο παρελθόν. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό αν δούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό, για παράδειγμα στην χώρα μας, που ασχολείται με τέτοιες εργασίες δεν είναι ελληνίδες αλλά οικονομικές μετανάστριες. Βασικός τομέας απασχόλησης στις ημέρες μας για την γυναίκα είναι αυτός των υπηρεσιών. Επιπλέον, αυτές οι δουλειές, ανήκουν περισσότερο στον δημόσιο τομέα ο οποίος είναι λιγότερο αμείλικτος από ότι ο ιδιωτικός, με το ίδιο αποτέλεσμα. Ίσως η έλλειψη ανταγωνισμού, η σιγουριά της μονιμοποίησης, ή η επιβλητική ύπαρξη <<του κράτους>> να είναι μερικοί από τους παράγοντες για τους οποίους οι γυναίκες προτιμούν τον δημόσιο τομέα από ότι τον ιδιωτικό.

Η γυναίκα στην ανώτερη ιεραρχία (management)

Είναι γεγονός ότι στην αγορά εργασίας δύσκολα συναντά κανείς γυναίκες σε ηγετικές θέσεις. Οι γυναίκες είναι πολυάριθμες σε όλες τις άλλες θέσεις, δευτερευούσης σημασίας για την εταιρεία, αλλά στην κορυφή υπάρχει έλλειψη. Έχουν γίνει επανειλημμένα καταγγελίες από γυναίκες που υφίστανται διακρίσεις εις βάρος τους στον εργασιακό χώρο τους. Κατά την περίοδο δε, της εγκυμοσύνης έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο να απολύονται γυναίκες προκειμένου να μην τους χορηγηθεί η άδεια που δικαιούνται. Παράλληλα οι άντρες συνάδελφοι τους δεν παραλείπουν, δοθείσης

ευκαιρίας, να τους υπενθυμίζουν ότι είναι το <<ασθενές>> φύλο. Ας εξετάσουμε όμως κάποια στοιχεία που δείχνουν την υπάρχουσα κατάσταση σε ότι προαναφέραμε. Το ποσοστό των γυναικών που ακολουθούν μεταπτυχιακές σπουδές MBA είναι γεγονός ότι σε ορισμένες χώρες είναι μεγαλύτερο εκείνου των ανδρών. Μεγάλες διαφορές παρουσιάζει και το ποσοστό των γυναικών μάνατζερ σε χώρες που καλύπτουν ολόκληρο τον πλανήτη μας. Το κατώτερο ποσοστό (2%) καταγράφεται στη Μαλαισία και το ανώτερο (45%) στις ΗΠΑ. Κατά περίεργο τρόπο, ενώ στους χώρους εργασίας στην Ρωσία δεν υπάρχει διαχωρισμός λόγω φύλου-αλλά ούτε και στην ανώτατη παιδεία, το ποσοστό των γυναικών μάνατζερ είναι μόλις 11%, ενώ στην Κίνα όπου οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό του εργατικού δυναμικού πλήρους απασχόλησης, οι γυναίκες μάνατζερ είναι μόλις το 8% του συνόλου των μάνατζερ στις μεγάλες επιχειρήσεις. Στις ΗΠΑ, οι διαφορές στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας λευκών και έγχρωμων γυναικών χαρακτηρίζονται ως εντυπωσιακές παρά την αρμονική συμπίεση τους τα προηγούμενα χρόνια των σπουδών τους. Το αποτέλεσμα είναι το προφίλ της διοικητικής ιεραρχίας στις ΗΠΑ να εμφανίζεται σήμερα με την ακόλουθη σειρά: στην κορυφή της βρίσκονται οι λευκοί άνδρες, ακολουθούν οι λευκές γυναίκες, έπονται οι έγχρωμες γυναίκες και τέλος οι έγχρωμοι άνδρες. Το φύλο, η φυλή και η κοινωνική τάξη δένονται όλα μεταξύ τους. Για τις γυναίκες μάνατζερ στην Ελλάδα υπάρχει σημαντική έλλειψη έρευνας, βιβλιογραφίας και στατιστικών δεδομένων, σε αντίθεση με άλλες ανεπτυγμένες χώρες. Υπάρχει πολύ μικρό ποσοστό γυναικών στην ανώτατη διοίκηση των επιχειρήσεων και οργανισμών και στην πλειονότητα των περιπτώσεων πρόκειται για κόρες είτε συζύγους των ιδιοκτητών τους.

20. Γυναίκα και απασχόληση

Είναι γνωστό ότι στις γυναίκες τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα από εκείνα των ανδρών, ενώ τα ποσοστά απασχόλησης χαμηλότερα από αυτά των ανδρών με ανάλογα εκπαιδευτικά προσόντα.

Οι γυναίκες δεν είναι ενσωματωμένες στην αγορά εργασίας τόσο όσο οι άνδρες. Γενικά, οι θέσεις εργασίας τους είναι λιγότερο τακτικές και ασφαλείς, ενώ επιβαρύνονται περισσότερο από τη φροντίδα των παιδιών και διάφορων άλλων εξαρτώμενων προσώπων.

Σχεδόν σε όλα τα κράτη της Ευρώπης, το ποσοστό ανεργίας των γυναικών παραμένει συστηματικά υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών, ενώ η μακροχρόνια η ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες.

Η αμοιβή των γυναικών είναι μικρότερη από αυτήν των ανδρών, για ίδια και ίσης αξίας εργασία. Η διαφορά στις αμοιβές είναι μεγαλύτερη στον ιδιωτικό (25%) απ' ό,τι στο δημόσιο τομέα (9%).

20.1 Η γυναικεία εργασία στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα η γυναικεία απασχόληση παροσιάζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- -Αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό
- -Βελτίωση του εκπαιδευτικού επιπέδου των εργαζόμενων γυναικών
- -Αύξηση της απασχόλησης των γυναικών ως μισθωτών στον τριτογενή τομέα
- -Αύξηση και διατήρηση σε υψηλά επίπεδα της μακροχρόνιας ανεργίας των γυναικών

Οι ερευνητές διαπιστώνουν την περιορισμένη εκπροσώπηση των γυναικών σε ορισμένα επαγγέλματα υψηλής υπευθυνότητας και κύρους ,αλλά και τη σταδιακή επιλογή «ανδρικών» και τεχνολογικά προηγμένων επαγγελμάτων και κλάδων. Σύμφωνα με διάφορες ερευνητικές εργασίες η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας συνδέεται-καθορίζεται και από τη θέση τους στην οικογένεια και από το γεγονός ότι είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για την οικιακή εργασία. Ο χώρος της δουλειάς δεν είναι ένας χώρος όπου διαμορφώνονται μόνο σχέσεις παραγωγής, αλλά ασκούνται και σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα.

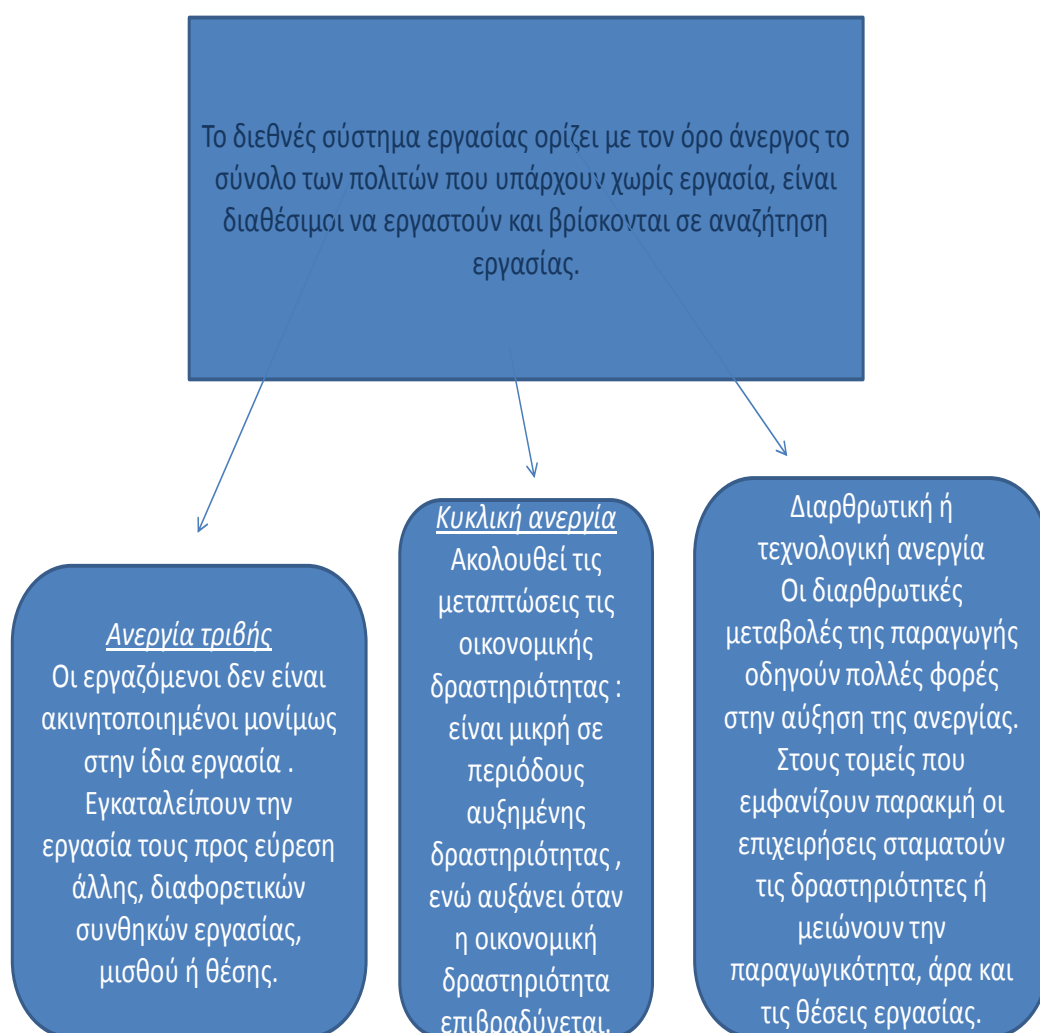
Ο διαχωρισμός των δύο φύλων μεταξύ εργασίας και οικογένειας έχει ως αποτέλεσμα τη μειονεκτική διαμόρφωση συνθηκών στην πρόσληψη των γυναικών στην εργασία, στη διαμόρφωση των μισθών τους και τέλος στην επαγγελματική τους πορεία. Για παράδειγμα, πολλές γυναίκες αναγκάζονται να δεχτούν μερική απασχόληση ή δουλειές όπου οι συνθήκες που επικρατούν είναι ακατάλληλες, με στόχο να μπορέσουν να συνδυάσουν και τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.

Κοινά χαρακτηριστικά μερικής απασχόλησης των γυναικών:

- -Δεν απαιτείται ιδιαίτερη ειδικευση , με αποτέλεσμα την διάκριση των επαγγελμάτων σε γυναικεία και ανδρικά.
- -Είναι συνήθως χαμηλά αμοιβόμενες εργασίες.
- -Τα δικαιώματα των εργαζομένων υστερούν σε σύγκριση με εκείνα των εργαζομένων με κανονική απασχόληση.

Στην οικονομία μία κατηγορία μη αμοιβόμενης εργασίας έχει ονομαστεί «συμβοηθούντα και μη αμοιβόμενα μέλη της οικογένειας» και έχει παρατηρηθεί πως συμμετέχουν σε μεγάλο ποσοστό οι γυναίκες. Έχει επιπλέον διαπιστωθεί πως προτιμούν να είναι εξαρτώμενες σε όλους τους κλάδους της εργασίας ενώ πολλές φορές η γυναικεία μη αμοιβόμενη εργασία παίρνει τη μορφή του εθελοντισμού.

21. Επεξήγηση του όρου «ανεργία»

22. Η «γυναικεία» ανεργία

Τα γυναικεία ποσοστά ανεργίας είναι πολύ ψηλότερα από τα ανδρικά, ακόμα και στις νεότερες γενιές, όπου έχουν εξισωθεί το εκπαιδευτικό επίπεδο και τα μορφωτικά προσόντα μεταξύ των δύο φύλων. Οι αιτίες θα πρέπει να αναζητηθούν, εκτός από τις διακρίσεις στην αγορά εργασίας και τον «προδιαγεγραμμένο» προορισμό των γυναικών στην οικιακή εργασία, στην ανεπάρκεια επίσης του ρυθμού δημιουργίας θέσεων εργασίας έναντι της τεράστιας κινητοποίησής τους για αναζήτηση αμειβόμενης εργασίας.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες στην ένταξη και στην επανένταξη στην αγορά εργασίας καθώς πολύ συχνά οι γυναίκες αποχωρούν από την εργασία για τη δημιουργία και τη φροντίδα οικογένειας και όταν επιχειρούν να επιστρέψουν βρίσκουν τεράστια εμπόδια. Το γεγονός ότι οι γυναίκες παρότι εργαζόμενες έχουν την αποκλειστική ευθύνη του σπιτιού και της φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων μελών, είναι και η βασική αιτία που η ανεργία των γυναικών είναι τριπλάσια έναντι των ανδρών.

22.1 Αίτια ανεργίας

Η ανεργία προκύπτει από διάφορους λόγους αλλά κυριαρχεί η έλλειψη ανταγωνιστικότητας στην αγορά εργασίας.

Εξαιτίας των μακροχρόνιων περιοριστικών οικονομικών πολιτικών που εφαρμόζονται από όλες τις ανεπτυγμένες χώρες μειώνεται συνεχώς η ζήτηση.

Η ζήτηση των προϊόντων μειώνεται αισθητά εφόσον περιορίζεται το εισόδημα των εργαζομένων το οποίο είναι η κύρια καταναλωτική βάση. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η «αναμενόμενη» αντίδραση των επιχειρήσεων σε αυτήν την κρίση. Προχωρούν σε μειώσεις της παραγωγής τους με αποτέλεσμα την πτώση της παραγωγικότητας και κατ'επέκταση της ανταγωνιστικότητας.

22.2 Συνέπειες

Οι γυναίκες χάνουν την εργασιακή τους ταυτότητα και αισθάνονται ότι αναιρούνται βαθμιαία όλες οι κοινωνικές και ψυχολογικές τους δεξιότητες με πολλαπλές συνέπειες στην καθημερινή τους ζωή.

 -Χαμηλή αυτοεκτίμηση

- ✚ -Απώλεια δεξιοτήτων
- ✚ -Απώλεια αυτοπεποίθησης
- ✚ -Έλλειψη διεκδικητικότητας
- ✚ -Άγχος και άλλες ψυχοσωματικές συνέπειες
- ✚ -Φόβος για νέα εργασία

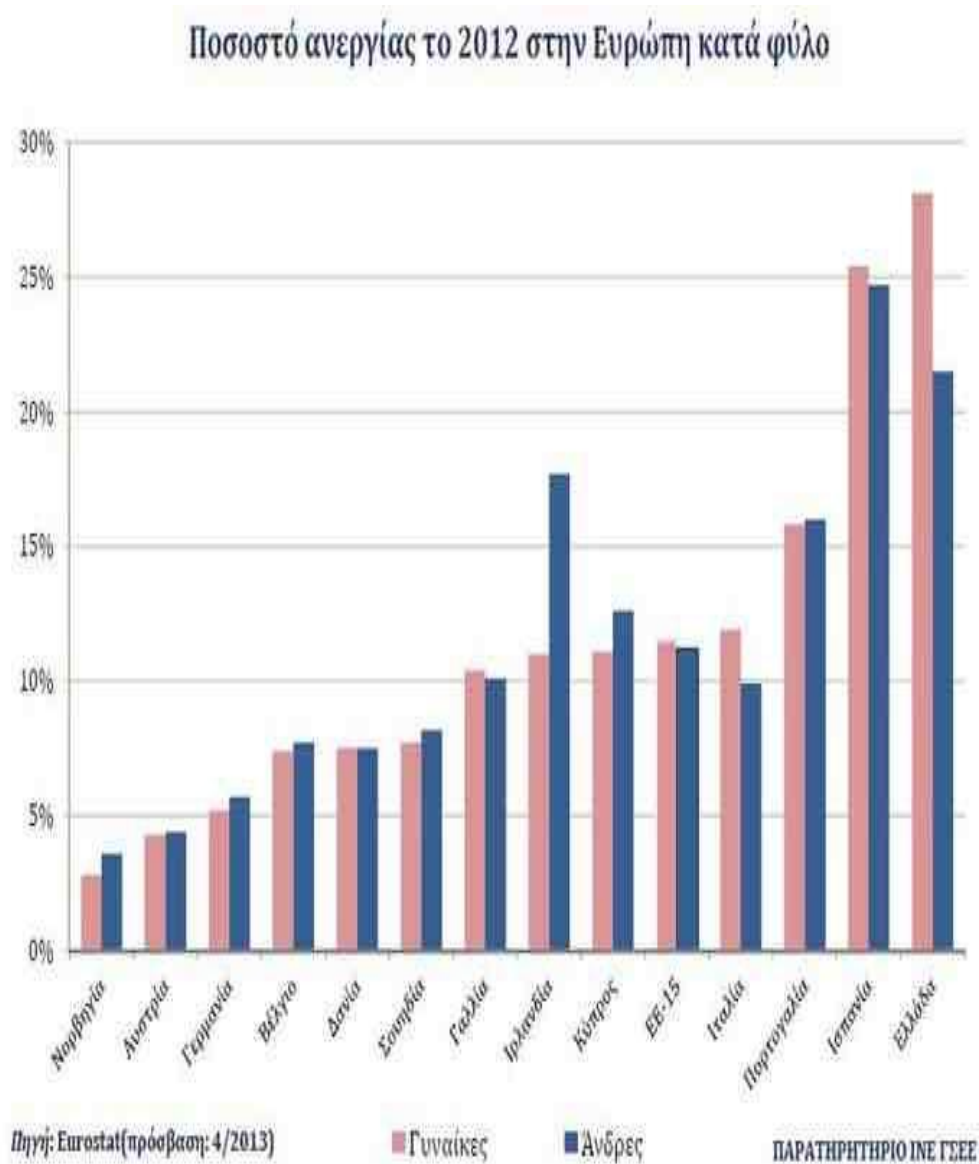
23. Ερευνητικά στοιχεία

Οι γυναίκες πλήττονται περισσότερο από την ανεργία απ' ό,τι οι άνδρες, σύμφωνα με την έκθεση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για τις παγκόσμιες τάσεις της απασχόλησης κατά το 2012, Στην έκθεση, που συντάχθηκε, σημειώνεται ότι μεταξύ 2002-2007 το ποσοστό ανεργίας των γυναικών παγκοσμίως ανερχόταν στο 5,8% έναντι 5,3% για τους άνδρες.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες καταγράφεται ιδιαίτερα υψηλή ανεργία των γυναικών στον τομέα του εμπορίου. Στις ανεπτυγμένες η έκθεση αποκαλύπτει ότι η απασχόληση των γυναικών στη βιομηχανία έχει μειωθεί στο μισό. Το 85% των γυναικών που εγκατέλειψαν τον βιομηχανικό τομέα στράφηκαν προς τις υπηρεσίες, ιδίως στην εκπαίδευση και την υγεία. Το 2012 το ένα τρίτο των γυναικών εργάζονταν στη γεωργία, περίπου οι μισές στον τομέα των υπηρεσιών και το 16% στη βιομηχανία.

Όσον αφορά τον επαγγελματικό διαχωρισμό, η έκθεση παρατηρεί ότι σε όλο τον κόσμο οι άνδρες υπερεκπροσωπούνται σε ορισμένα επαγγέλματα όπως στη βιοτεχνία, το εμπόριο, τη μηχανολογία και τις διευθυντικές θέσεις. Συγκριτικά, οι γυναίκες πλειοψηφούν σε επαγγέλματα που δεν απαιτούν υψηλά επαγγελματικά προσόντα, όπως είναι οι γραμματείς και οι εμποροϋπάλληλοι.

24. Διάγραμμα για τα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη κατά φύλο το έτος 2012

Στο διάγραμμα παρουσιάζεται το επίπεδο ανεργίας ανά φύλο σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ισπανία και η Ελλάδα εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας και στα δύο φύλα. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες παρουσιάζει η Ελλάδα με 28,1%. Το ποσοστό ανεργίας όμως των ανδρών (21,5%) στη χώρα μας, παρά το ότι είναι χαμηλότερο από εκείνο των γυναικών, παραμένει σε αρκετά υψηλό επίπεδο καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση –μετά την Ισπανία. Αντίθετα, η Ιρλανδία-που έχει και εκείνη διαφορά στο ποσοστό ανεργίας μεταξύ ανδρών και

γυναικών- είναι η μόνη χώρα όπου η ανεργία στους άνδρες είναι σημαντικά υψηλότερη από εκείνη των γυναικών.

24.1 Πίνακας της ανεργίας κατά τα έτη 2004-2008

Φεβρουάριος	2004	2005	2006	2007	2008
Απασχολούμενοι	4.269.897	4.375.186	4.393.989	4.438.614	4.535.309
Άνεργοι	529.996	505.138	511.298	440.982	394.164
Οικονομικά μη άνεργοι	4.245.263	4.213.620	4.230.740	4.290.483	4.293.199
Ποσοστό ανεργίας	11,0	10,4	10,4	9,0	8,0

Παρατηρούμε ότι κατά τα έτη 2004-2008 έχουμε σταδιακή αύξηση στον αριθμό των απασχολούμενων, ενώ ο αριθμός των ανέργων συνεχώς μεταβάλλεται. Συγκεκριμένα κατά το 2005, 2007, 2008 παρατηρείται μείωση, σε αντίθεση με το 2006 που ο αριθμός των ανέργων αυξάνεται. Όσον αφορά τους οικονομικά μη άνεργους παρατηρείται σταδιακή αύξηση με εξαίρεση το έτος 2005 που παρατηρείται μείωση ενώ το 2006 ο αριθμός αχίζει πάλι την άνοδό του.

24.2 Πίνακας παρουσίασης της ανεργίας στα έτη 2004-2008 κατά φύλο

Φύλο	2004	2005	2006	2007	2008
Άντρες	6,4	6,5	6,8	5,7	5,2
Γυναίκες	17,0	15,9	15,6	13,9	12,1
Σύνολο	11,0	10,4	10,4	9,0	8,0

Παρατηρούμε ότι το ποσοστό της ανεργίας των γυναικών εμφανίζεται αυξημένο σε σχέση με αυτό των ανδρών με διαφορά που ξεκινά από 10,6-2004 και έπειτα από σταδιακή μείωση καταλήγει σε μία διαφορά της τάξεως του 6,9-2008.

24.3 Πίνακας ανεργίας (άντρες-γυναίκες) με γνώμονα τη μόρφωση

	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο
Διδακτορικό ή μεταπτυχιακός τίτλος	5,5	12,3	8,3
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	4,6	6,6	5,4
Απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης	6,7	14,5	10,5
Μερικές τάξεις δημοτικού	5,0	10,6	7,1
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	5,4	9,5	7,0
Πτυχίο ανώτατων τεχνολογικών επαγγελματιών εκπαίδευσης	3,8	7,1	5,4
Σύνολο	6,7	19,4	12,2

Ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης το έτος 2008 το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται πάνω από το συνολικό ποσοστό στους πτυχιούχους ανώτερης τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς και στους πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

24.4 Η γυναικεία εκπαίδευση

Η εκπαίδευση των γυναικών δεν μπορεί να απομονωθεί από τις κυρίαρχες αντιλήψεις κάθε εποχής για την κοινωνική θέση και τον κοινωνικό ρόλο της γυναίκας. Το ελληνικό κράτος, αμέσως μετά την ίδρυσή του (1830), προσπάθησε να καταπολεμήσει τις προλήψεις κατά της μόρφωσης που επιβίωναν από την περίοδο της Τουρκοκρατίας και έδωσε μεγάλη σημασία στην οργάνωση της εκπαίδευσης, καθώς αυτή επρόκειτο να αποτελέσει εγγύηση για μελλοντική πρόοδο. Παράλληλα, έγινε αισθητή η ανάγκη για την εκπαίδευση των Ελληνίδων ,γιατί από αυτές εξαρτιόταν η σωστή ανατροφή των παιδιών, η ευτυχία των ανδρών και η ευημερία της οικογένειας.

Για να ανταποκριθούν λοιπόν καλύτερα στον κοινωνικό τους ρόλο, έπρεπε να γνωρίζουν τα στοιχειώδη γράμματα και συγχρόνως να αποκτήσουν μια ειδικότερη παιδεία. Ωστόσο, η συμμετοχή των κοριτσιών στα μικτά αλληλοδιδασκτικά σχολεία της πρώτης βαθμίδας ήταν πολύ μικρή: στο 26,53% των σχολείων αυτών δεν φοιτούσαν καθόλου κορίτσια ενώ στο υπόλοιπο 75% η συμμετοχή των κοριτσιών δεν υπερέβαινε το 15%. Την ίδια εποχή, η

φοίτηση των κοριτσιών ήταν αρκετά χαμηλή και στα μικτά Ελληνικά σχολεία. Λίγο αργότερα, με την εκπαιδευτική νομοθεσία του βασιλιά Όθωνα, θεσμοθετήθηκαν από την Πολιτεία η στοιχειώδης εκπαίδευση των κοριτσιών και η

εκπαίδευση της δασκάλας, ενώ δεν ελήφθη καμία πρόνοια για την Μέση-ανώτερη του δημοτικού σχολείου εκπαίδευση. Αντίθετα, θεσμοθετήθηκαν όλες οι βαθμίδες της εκπαίδευσης για το ανδρικό φύλο. Το άρθρο 58 του νομοθετικού διατάγματος της 6/18 Φεβρουαρίου 1834 για την οργάνωση των Δημοτικών σχολείων αναφερόταν στην αγωγή των κοριτσιών και όριζε: *«Τα σχολεία των κορασίων, όπου τούτο είναι δυνατόν, πρέπει να είναι χωριστά από των παιδων, να προΐστανται δε αυτών διδασκάλισσαι»*. Για την εφαρμογή αυτού του άρθρου απαιτούνταν χωριστά κτίρια με προσωπικό γυναίκες, όμως όπου δεν υπήρχε οικονομική δυνατότητα ίδρυσης σχολείου θηλέων, τα κορίτσια φοιτούσαν στο ίδιο σχολείο με τα αγόρια. Στο ίδιο διάταγμα, με το άρθρο 2 εισήχθη η διαφοροποίηση του περιεχομένου σπουδών: *«εις Κορασίων Σχολεία θέλει γίνεσθαι γύμνασις εις γυναικεία εργόχειρα»*. Έτσι, στα πρώτα αλληλοδιδασκτικά σχολεία, οι μαθήτριες εκτός από την ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική διδάσκονταν και τις «γυναικείες τέχνες»: τη ραπτική, το πλέξιμο και το κέντημα, δηλαδή μαθήματα που αναπαρήγαγαν τα στερεότυπα της εποχής και απέβλεπαν στην προετοιμασία των μαθητριών για το ρόλο της συζύγου και μητέρας. Ως το τέλος του 19ου αιώνα τα ποσοστά φοίτησης των μαθητριών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέμειναν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, αν και η δημοτική εκπαίδευση ήταν υποχρεωτική από το 1834. Σύμφωνα με την απογραφή του 1879, ο αναλφαβητισμός των γυναικών ανερχόταν στο 93% και υπήρχαν αρκετοί δήμοι της χώρας στους οποίους καμία γυναίκα δεν ήξερε γράμματα.

Σε όλο τον 19ο αιώνα, η μέση εκπαίδευση των κοριτσιών, χαρακτηριζόταν από την έλλειψη κρατικής πρόνοιας, με αποτέλεσμα τις ανάγκες των κοριτσιών που

επιθυμούσαν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους μετά το δημοτικό σχολείο, να ικανοποιεί η ιδιωτική πρωτοβουλία. Για πολλά χρόνια, το σχήμα της μέσης εκπαίδευσης που γινόταν αποδεκτό από την ελληνική κοινωνία και τους παιδαγωγούς επικεντρωνόταν στην εκπαίδευση της δασκάλας και την παροχή ανώτερης του Δημοτικού σχολείου μόρφωσης στην οικοδέσποινα από προνομιούχα κοινωνικά στρώματα στα Ανώτερα ιδιωτικά Παρθεναγωγεία. Ο σπουδαιότερος φορέας δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των κοριτσιών κατά τον 19ο αιώνα ήταν η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία, η οποία στον τομέα αυτό αντικατέστησε εξολοκλήρου το κράτος, μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα!! Τα Ανώτερα Παρθεναγωγεία ιδρύονταν από ιδιώτες, δήμους ή εταιρείες, βρισκόνταν στα μεγάλα αστικά κέντρα και είχαν ακριβά δίδακτρα, καθώς απευθύνονταν σε κορίτσια εύπορων οικογενειών. Η χρονική διάρκεια των σπουδών διέφερε από Παρθεναγωγείο σε Παρθεναγωγείο ήταν όμως πάντα μικρότερη από τη διάρκεια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των αγοριών που στο σύνολο ήταν 7 χρόνια. Η σύγκριση με τα προγράμματα μαθημάτων των δευτεροβάθμιων σχολείων των αγοριών δείχνει ότι η ποιοτική στάθμη τους ήταν χαμηλή, αφού οι ώρες διδασκαλίας των Μαθηματικών και των Ελληνικών ήταν αισθητά λιγότερες. Το πρόγραμμα των Παρθεναγωγείων περιλάμβανε πολλές ώρες Αρχαίων Ελληνικών και επίσης έδινε έμφαση στα «διακοσμητικά» μαθήματα, όπως οι ξένες γλώσσες και κυρίως τα Γαλλικά, η Μουσική, η Οικιακή Οικονομία και τα εργόχειρα.

Από τα μέσα του 19ου αιώνα, πολλοί παιδαγωγοί κατήγγειλαν ότι η Μέση εκπαίδευση αποτελούσε προνόμιο λίγων κοριτσιών που ανήκαν σε μια ορισμένη

κοινωνική τάξη και ζούσαν στα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ οι υπόλοιπες μαθήτριες αναγκάζονταν να περιοριστούν στις στοιχειώδεις γνώσεις του δημοτικού σχολείου και πρόβαλαν το αίτημα η μέση εκπαίδευση των κοριτσιών να γενικευτεί και να επεκταθεί σε όλη τη χώρα. Ωστόσο, καμία αλλαγή δεν επήλθε ως το 1893! Προς τα τέλη του 19ου αιώνα με την αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών και την αυξανόμενη ζήτηση πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από τις γυναίκες, έγιναν προσπάθειες για την βελτίωση και αναβάθμιση της λειτουργίας των Ανώτερων Παρθεναγωγείων, με τη δημιουργία γυμνασιακών τάξεων.

Το Ομήρειον Παρθεναγωγείον

Τα Διδασκαλεία

Τα Διδασκαλεία απευθύνονταν σε κορίτσια από μεσαία ή χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα που ενδιαφέρονταν για το δίπλωμα της δασκάλας. Παρά το διάταγμα του 1834 που προέβλεπε την ίδρυση Διδασκαλείου για δασκάλους και των δύο φύλων, η πολιτεία άφησε την εκπαίδευση της δασκάλας στην πρωτοβουλία της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας. Στο Παρθεναγωγείο της, το οποίο αναγνωρίστηκε το 1861 ως Διδασκαλείο, φοιτούσαν υπότροφες του κράτους με την υποχρέωση να εργαστούν αργότερα ως δασκάλες. Όμως, η εκπαίδευση της δασκάλας ήταν υποβαθμισμένη σε σχέση με την αντίστοιχη των ανδρών δασκάλων.

Η πανεπιστημιακή εκπαίδευση

πρώτες φοιτήτριες.

Οι πύλες του ελληνικού Πανεπιστημίου έμειναν κλειστές για τις γυναίκες μέχρι το 1890 που έγινε δεκτή στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών η πρώτη φοιτήτρια, Ιωάννα Στεφανόπολι. Λίγα χρόνια αργότερα, η Ιατρική Σχολή και το Φυσιογνωστικό τμήμα του Πανεπιστημίου δέχτηκαν τις

Η τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση

Η μοναδική μορφή τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης, σε όλο τον 19ο αιώνα, ήταν η εξειδικευμένη κατάρτιση στις γυναικείες τέχνες και τα οικιακά έργα που απευθυνόταν κυρίως σε φτωχά κορίτσια. Οι σπουδαιότερες επαγγελματικές σχολές ήταν το «Κυριακό Σχολείο των γυναικών και κορασίων του λαού» (1889) και το «Άσυλον των υπηρετριών και εργατίδων» (1892), που ιδρύθηκαν με πρωτοβουλία της Καλλιρρόης Παρρέν.

Ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις

Στις αρχές του 20ου αιώνα, άρχισαν να μεταβάλλονται σταδιακά οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες και να δημιουργούνται προοπτικές για την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και τα επαγγέλματα, πράγμα το οποίο προϋπέθετα την αναβάθμιση της γυναικείας εκπαίδευσης. Στη Δημοτική εκπαίδευση το ποσοστό των μαθητριών αυξήθηκε κατά 10%, ενώ στη Μέση εκπαίδευση συνέχισε να παραμένει πολύ χαμηλό. Ωστόσο, οι απόπειρες μεταρρύθμισης, που έγιναν ως το 1910, ήταν αρκετά συγκρατημένες. Τομή στην ιστορία της γυναικείας εκπαίδευσης αποτέλεσαν οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των κυβερνήσεων του Βενιζέλου (1914, 1917, 1929), που επιχείρησαν να οργανώσουν το σχολείο σύμφωνα με τις ιδεολογικές απαιτήσεις του αστικού καθεστώτος και να το προσαρμόσουν στις ανάγκες της οικονομικής ανάπτυξης. Η γυναικεία εκπαίδευση αναβαθμίστηκε με την ίδρυση Αστικών σχολείων και κρατικών Διδασκαλείων θηλέων το 1914, Ελληνικών σχολείων και Γυμνασίων θηλέων το 1917 και τη νομοθετική κατοχύρωση «Πρακτικών Σχολών θηλέων» το 1918. Με τη μεταρρύθμιση του 1929

ικανοποιήθηκε, μετά από έναν αιώνα προβληματισμού και συζητήσεων, το αίτημα για την ισότητα στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες των δύο φύλων, καθώς καθιερώθηκε η εξάχρονη υποχρεωτική φοίτηση σε μικτά Δημοτικά σχολεία και η ισότιμη και ομοιόμορφη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για τους μαθητές και τις μαθήτριες, με τη λειτουργία Γυμνασίων αρρένων και θηλέων στις πόλεις και μικτών στις επαρχίες .

25.Ερωτηματολόγιο

- Αγόρι
- Κορίτσι
- Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα επιλέγοντας ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα είναι αντρικά, γυναικεία ή και τα δύο.

Επαγγέλματα	Άντρες	Γυναίκες
Αρχιτέκτονας		
Αστυνομικός		
Γεωπόνος		
Γιατρός		
Γυμναστής		
Δάσκαλος		
Διαιτολόγος		
Διακοσμητής		
Λογιστής		
Μηχανικός		
Νοσηλεύτης		
Μάγειρας		

Δικαστής		
Φύλαξη μωρών		
Φαρμακοποιός		
Ψυχολόγος		
Αγρότης		
Μανικιουρίστας- Πεντικιουρίστας		
Μόδιστρος		
Ζαχαροπλάστης		
Μασέζ		
Κομμωτής		
Πιλότος		
Μαθηματικός		
Δικηγόρος		
Οικοδόμος		
Υδραυλικός		
Ταξιτζής		
Κτηνοτρόφος		
Μεταλλορύχος		
Οδηγός φορτηγού		
Στρατιωτικός		
Πυροσβεύστης		

25.1 «Αντρικά αποτελέσματα»

Μοιράσαμε αυτά τα ερωτηματολόγια σε 10 αγόρια-μαθητές της Α' τάξης Λυκείου Βαγίων.

Τα αποτελέσματα μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

- ✚ -Έκριναν τον εαυτό τους κατάλληλο για όλα τα επαγγέλματα εκτός από αυτό του μασέρ.
- ✚ -Θεώρησαν ότι είναι λιγότερο ικανοί για επαγγέλματα όπως : διαιτολόγος, διακοσμητής, νοσηλευτής, baby siter, μανικιουρίστας-πεντικιουρίστας.

Αντίθετα, έκριναν πως οι γυναίκες είναι λιγότερο κατάλληλες ή και ακατάλληλες για επαγγέλματα όπως : αστυνομικός, γεωπόνος, λογιστής, μηχανικός, δικαστής, πιλότος, μαθηματικός, οικοδόμος, υδραυλικός, ταξιτζής, κτηνοτρόφος, μεταλλορύχος, οδηγός φορτηγού, στρατιωτικός, πυροσβεύστης, φανοποιός ,ενώ παράλληλα θεώρησαν πως τα καταλληλότερα επαγγέλματα για εκείνες είναι αυτά της νοσηλεύτριας και της μασέρ.

25.2 «Γυναικεία αποτελέσματα»

Τα ίδια όμως, ερωτηματολόγια μοιράσαμε και σε 10 κορίτσια-μαθήτριες της ίδιας τάξης.

Τα αποτελέσματα συνοψίζονται στα παρακάτω:

- ✚ Θεωρούν ότι δεν είναι ικανές για επαγγέλματα όπως μηχανικός, οικοδόμος, υδραυλικός, μεταλλορύχος.
- ✚ Πιστεύουν ότι είναι λιγότερο ικανές για επαγγέλματα σαν αυτά του λογιστή, του αγρότη, του πιλότου, του ταξιτζή, του κτηνοτρόφου, του οδηγού φορτηγών, του πυροσβεύστη, του φανοποιού.

Αντίθετα, για τους άντρες έκριναν πως δεν είναι ακατάλληλοι σε τίποτα, αλλά πως είναι λιγότερο κατάλληλοι για διαιτολόγοι, διακοσμητές, baby siter, μανικιουρίστες- πεντικιουρίστες και μόδιστροι.

26. Συμπεράσματα ερωτηματολογίου

Αυτό που καθιστάται κατανοητό και ευκόλως εννοούμενο από τα παραπάνω είναι πως **οι άντρες** θεωρούν τους εαυτούς τους κατάλληλους για όλα τα επαγγέλματα ,τονίζοντας όμως πως έχουν ιδιαίτερη έφεση σε κάποια (μαθηματικός, οικοδόμος, υδραυλικός, ταξιτζής, κτηνοτρόφος στρατιωτικός, φανοποιός και οδηγός φορτηγού) με τα οποία δεν μπορούν να καταπιαστούν οι γυναίκες. Από την άλλη πιστεύουν πως οι γυναίκες είναι ανίκανες- ακατάλληλες για μερικά επαγγέλματα (μηχανικός, οδηγός φορτηγού, φανοποιός), ενώ κρίνουν πως μόνο 2 είναι τα πιο κατάλληλα για αυτές (νοσηλεύτρια και μασέρ). **Οι γυναίκες** θεωρούν κι εκείνες πως είναι ανίκανες να ασχοληθούν με κάποια επαγγέλματα (μηχανικός, οικοδόμος, υδραυλικός, μεταλλορύχος) ενώ κρίνουν πως οι άντρες δεν είναι ακατάλληλοι για κανένα επάγγελμα απλά πιστεύουν πως σε κάποια επαγγέλματα (διαιτολόγος, μανικιουρίστας, διακοσμητής, μόδιστρος, baby siter) είναι λιγότερο κατάλληλοι από εκείνες. Φαίνεται λοιπόν, πως οι γυναίκες συμφωνούν και αποδέχονται της δογματικές αντιλήψεις περί επαγγελμάτων που διατυπώνει το ανδρικό φύλλο εναντίον τους και τις υιοθετούν και εκείνες χωρίς καν να διαπιστώσουν πως τις υποτιμούν!!

27. Οι νέες εργασιακές συνθήκες και ο επαγγελματικός προσανατολισμός

Οι εργασιακές συνθήκες στην εποχή μας έχουν αλλάξει σε σχέση με παλαιότερα. Πρώτα από όλα όμως, είναι σημαντικό να πούμε πως το 1952 ψηφίστηκε η διεθνής σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τα ίσα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών και την ίση πρόσβαση σε όλα τα δημόσια λειτουργήματα. Ωστόσο, οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις προς όφελος των γυναικών δεν άλλαξαν σημαντικά την κοινωνική θέση της γυναίκας. Άλλωστε, η νομοθετική ισότητα σε καμία περίπτωση δεν προεξοφλεί ούτε και εξασφαλίζει την ουσιαστική ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα. Έτσι λοιπόν, πολλές γυναίκες ισχυρίζονται ότι οι σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες χαρακτηρίζονται από μια «νέο-πατριαρχία», δηλαδή μια νέου είδους πατριαρχική οργάνωση, η οποία διαφέρει από παλιότερους τρόπους κοινωνικής οργάνωσης μόνο ως προς το βαθμό και τη μορφή. Για παράδειγμα, η γυναίκα μπορεί να εργάζεται, εφόσον καταφέρνει παράλληλα να νοιάζεται και να φροντίζει την οικογένεια της, αλλά και να μπορεί να φέρνει σε πέρας όλα τα καθήκοντα μιας νοικοκυράς. Οι περισσότερες γυναίκες κερδίζουν

λιγότερα από τους άνδρες, είναι πιο φτωχές, η οικονομική τους ανεξαρτησία παραμένει ένα άπιαστο όνειρο. Το δικαίωμα στην εργασία στο δημόσιο χώρο αμφισβητείται κάθε μέρα και κυρίως στις νέες κοπέλες. Η εργασία που κάνουν έχει λιγότερο ενδιαφέρον, είναι πιο αλλοτριωτική. Ελάχιστες είναι παρούσες στην κορυφή της ιεραρχίας της επαγγελματικής εργασίας, του πλούτου, της πολιτικής ζωής. Μπορούμε εύκολα να παρατηρήσουμε ότι τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις εξακολουθούν να υφίστανται ακόμα και σήμερα και μερικά από τα στερεότυπα μάλιστα είναι ιδιαίτερα ενισχυμένα αν και έχει γίνει μεγάλη πρόοδος σε άλλες εφαρμογές της ζωής μας. Τα στερεότυπα όμως αυτά δεν εμφανίζονται μονόπλευρα από τους άνδρες, αλλά και από τις γυναίκες που εξακολουθούν να πράττουν όπως παλιά και μερικές δεν κάνουν τίποτα για να το αλλάξουν αυτό. Σήμερα, είναι πλέον γεγονός ότι οι γυναίκες αποτελούν ένα συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό της εργατικής δύναμης σε όλο τον κόσμο. Παρόλα αυτά, οι γυναίκες τελικά συνωστίζονται σε δουλειές και επαγγέλματα με μικρότερο κύρος, χαμηλότερες αμοιβές δίχως προοπτικές εξέλιξης, γεγονός που συμβάλλει στη διατήρηση του προσωρινού και ευκαιριακού χαρακτήρα της μισθωτής εργασίας τους. Και αυτό συμβαίνει γιατί, στις νέες εργασιακές συνθήκες που επικρατούν οι εργαζόμενοι στις μεγάλες επιχειρήσεις δεν θα έχουν πια συγκεκριμένες θέσεις εργασίας, αλλά θα ασκούν παράλληλα πολλά και διαφορετικά καθήκοντα. Χρειάζεται επίσης, οι εργαζόμενοι του σήμερα και του αύριο να διαθέτουν κάποια χαρακτηριστικά όπως πρωτοβουλία, προσαρμοστικότητα, ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, πνεύμα δημιουργικότητας και νεωτερικότητας. Οι νέες αυτές μορφές απασχόλησης συνιστούν προσπάθειες αντιμετώπισης των οικονομικών και κοινωνικών μεταβολών, ενώ παράλληλα χρησιμοποιούνται έως ένα βαθμό και για την αντιμετώπιση της ανεργίας.

28. Καταμερισμός της εργασίας

Μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα στην Ελληνική οικογένεια, η ανδρική κυριαρχία ήταν αδιαμφισβήτητη με αποτέλεσμα να μην μπαίνει ζήτημα αιτιολόγησης της γυναικείας καταπίεσης και υποταγής. Η γυναικεία καταπίεση συναντάται κυρίως στην οργάνωση του χώρου και ιδιαίτερα στην εσωτερική διαρρύθμιση του σπιτιού, στην διάκριση ανάμεσα στο σπίτι και στο δημόσιο χώρο και τέλος, στην οργάνωση του χρόνου. Στην δεκαετία του 2000, το γυναικείο εργατικό δυναμικό της Ελλάδας ανέρχεται σε 1.620.215 άτομα (38% του συνολικού εργατικού δυναμικού). Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι έγγαμες γυναίκες αριθμούν 1.057.700 άτομα και αποτελούν το 65% του γυναικείου εργατικού δυναμικού. Όπως γίνεται γνωστό, οι μεταβολές που επήλθαν στην κοινωνία με την επαγγελματική δραστηριοποίηση των γυναικών έχουν γίνει αντικείμενο μελέτης από την κοινωνιολογία, την ιστορία, την δημογραφία, τις οικονομικές επιστήμες και την νομική.

29. Προκλήσεις, προβλήματα και προοπτικές της σύγχρονης Ελληνικής οικογένειας

Κατά τον 20ό αιώνα στην Ευρώπη, συνέβησαν αρκετές ανακατατάξεις με βάση τον ρόλο του άνδρα και της γυναίκας στην οικογένεια. Στην νέα χιλιετία οι ρόλοι και οι

ευθύνες των γονέων αξιολογούνται εκ νέου, ώστε να γίνει πιο ενεργητικός ο ρόλος του πατέρα στην οικογένεια και της μητέρας στον χώρο της εργασίας. Ωστόσο, οι γυναίκες σήμερα δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην καριέρα τους μεταθέτοντας την απόκτηση παιδιών σε μεγαλύτερη ηλικία, καθώς και οι αλλαγές στον εργασιακό τομέα, οι οποίες απαιτούν από τους εργαζόμενους περισσότερες ώρες ενασχόλησης μειώνοντας τον ελεύθερο χρόνο

τους, έχουν επιδράσει σημαντικά στην φυσιολογία της οικογένειας στην Ευρώπη, η οποία παρουσιάζει ευδιάκριτα κοινά χαρακτηριστικά, όπως είναι η ελεύθερη συμβίωση, τα διαζύγια και η μείωση των γεννήσεων. Παρόλα αυτά, η Ελληνική κοινωνία, σε γενικές γραμμές, φαίνεται να αντιστέκεται στην απαξίωση του γάμου, παρά το γεγονός ότι στο διάστημα των τελευταίων 30 χρόνων έχουν πολλαπλασιαστεί τα διαζύγια στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα παρουσιάζει υψηλά ποσοστά γαμηλιότητας και αντίστοιχα χαμηλά ποσοστά συμβιώσεων και γεννήσεων εκτός γάμου, σχετικά χαμηλά ποσοστά διαζυγίων σε σχέση με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και χαμηλά ποσοστά γονιμότητας. Ο αριθμός των γεννήσεων το 2001 είναι ελαφρά μικρότερος από τον αριθμό των θανάτων και οι ερευνητές επισημαίνουν ότι από το «1983 η γονιμότητα έχει μειωθεί σε επίπεδο κατώτερο του 2,1 παιδιά ανά γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας, επίπεδο που θεωρείται απαραίτητο για την αναπλήρωση των γενεών, ενώ το 1993 ισοδυναμούσε μόλις με 1,35 παιδιά ανά γυναίκα». Η υπογεννητικότητα σήμερα συνδέεται με ευρύτερα κοινωνικά και οικονομικά θέματα που απασχολούν ιδιαίτερα τα νέα ζευγάρια, τα οποία καλούνται να εξοικονομήσουν χρόνο και χρήμα για την ανατροφή των παιδιών. Τα παιδιά κατέχουν κεντρική θέση στη σύγχρονη οικογένεια, η οποία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευσή τους. Οι γονείς πολλές φορές μεταθέτουν στο απώτερο μέλλον τις δικές τους ικανοποιήσεις, προκειμένου να ανταποκριθούν στις μεγάλες οικονομικές απαιτήσεις της εκπαίδευσης των παιδιών τους, ευελπιστώντας ότι κάποτε αυτά, με τα αυξημένα μορφωτικά προσόντα τους, θα πραγματοποιήσουν ως ενήλικες τα όνειρα που εκείνοι δεν κατόρθωσαν να εκπληρώσουν. Η αντίφαση που παρατηρείται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης είναι ότι,

ενώ σε κάποιο βαθμό τα κράτη στηρίζουν τις οικογένειες, ώστε να αποκτήσουν όλο και περισσότερα παιδιά, ταυτόχρονα θεωρείται "προσόν" για μια γυναίκα να μην έχει παιδιά, προκειμένου αυτή να μπορέσει να εξελιχθεί επαγγελματικά.

30. Εμπόδια στην επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών και των ανδρών

Έρευνες έχουν αποδείξει πως υπάρχουν πολλοί λόγοι που αποτελούν τροχοπέδη για την επαγγελματική εξέλιξη των δύο φύλων και ιδιαίτερα των γυναικών. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα αποτελέσματα

% ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
Έλλειψη τυπικών προσόντων	63,9	54,8
Μητρότητα	62,9	69,2
Διάφορες οικογενειακές υποχρεώσεις	49,3	63,5
Έλλειψη φιλοδοξίας	58,2	50,9
Αρνητικές αντιλήψεις-Σtereότυπα	24,2	56,6
Έλλειψη ικανοτήτων	60,7	55,3

31. Απασχόληση, Επαγγελματική εξέλιξη , Επιχειρηματικότητα των γυναικών

Τα ζητήματα της απασχόλησης των γυναικών, της επαγγελματικής τους εξέλιξης και της επιχειρηματικότητας αποτελούν βασικό στόχο των Εθνικών Προτεραιοτήτων του Προγράμματος Δράσης για την Ισότητα και εντάσσονται στον άξονα δράσης για την αντιμετώπιση των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στο τομέα της εργασίας. Ο στόχος που τέθηκε για την αύξηση της γυναικείας απασχόλησης σε 60% ως το 2010, ως μέσο ανάπτυξης της συνολικής απασχόλησης που χρειάζεται η Ε.Ε. εξασφαλίζει αντιπροσωπευτικότερη συμμετοχή του συνόλου

της κοινωνίας σε όλους τους τομείς, επιτυγχάνοντας έτσι ευρύτερη κοινωνική συνοχή. Ειδικότερα, δε, η προώθηση της ίσης πρόσβασης και εξέλιξης των δύο φύλων στην αγορά εργασίας εξασφαλίζει εν μέρει τη δικαιότερη κατανομή του πλούτου, αλλά και των ανθρωπίνων πόρων, συμβάλλοντας, παράλληλα, στην άμβλυση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας. Παράλληλα, η ανάπτυξη πολιτικών που διευκολύνουν την ένταξη στην αγορά εργασίας γυναικών που ανήκουν σε ειδικές πολιτισμικές ή μειονοτικές ομάδες, πέραν από το σεβασμό της διαφορετικότητας και της πολυπολιτισμικότητας, μειώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό σε όφελος της κοινωνικής συνοχής.

32. Διακρίσεις

Με τον όρο διάκριση εννοούμε την αναγνώριση μιας διαφοράς και κατ'επέκταση την επιβολή διαφορετικής μεταχείρισης. Με αυτήν την έννοια, ως διάκριση ορίζουμε τη στέρηση ίσων ευκαιριών, δικαιωμάτων και προνομίων στα μέλη μιας μειονότητας βάσει προκαταλήψεων. Οι διακρίσεις έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ανισοτήτων, οι οποίες εκφράζονται με την παροχή προνομίων σε μια ομάδα (προνομιούχα) και ταυτόχρονα με την επιβολή στερήσεων σε μια άλλη.

Πηγές :

- <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL104/66/534,1940/>
- [http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1_\(%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1\)](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1_(%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%B1_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1))
- <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B7%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AF%CE%B1>
- <http://users.otenet.gr/~styliant/woman.htm>
- http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%AE_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7
- <http://old.phs.uoa.gr/~ahatzis/SGH16.pdf>
- <http://www.aegean.gr/gender-postgraduate/Documents/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7%20%CE%9D%CE%AC%CE%B6%CE%BF%CF%85.pdf>
- http://www.pi-schools.gr/download/lessons/social/koinon_g_lykeiou/b_kath.pdf
- http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/5216/1441_03_Athanasiadou_FeministikesTheories.pdf
- <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C109/67/540,1953/>
- <http://www.dynamikhgynaika.gr/2012/09/o-rolos-twn-dyofylwn.html#ixzz2jbUMHfFS>
- <http://www.newsbomb.gr/blogs/story/328693/i-epistimi-piso-apo-tis-diafores-metaxy-ton-dyo-fylon#ixzz2iH2g3Uae>
- <http://www.genenutrition.gr/seksseseis/diaforesfulon.html#ixzz2iAStxiFG>
- <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/274/1/Ptychiaki44.pdf>
- <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDMQFjAB&url=http%3A%2F%2Fold.psy.auth.gr%2Findex.p>

- hp%3Foption%3Dcom_docman%26task%3Ddoc_download%26gid%3D168%26Itemid%3D60&ei=9N1XUoaDJdCz0QWNwoGAAQ&usg=AFQjCNHn6aepHHqHa5uNCSjWdZ6XZaB-8w&sig2=xCdSNojnqe2sJ4SKO1SaQw&bvm=bv.53899372,d.d2k
- www.vlioras.gr/Philologia/Composition/Woman_Equality.htm
 - <http://www.asproucos.gr/index.php/archives/361>
 - <http://paroutsas.jmc.gr/family/mot-work.htm>
 - http://en.wikipedia.org/wiki/Women_in_the_workforce
 - http://en.wikipedia.org/wiki/Feminisation_of_the_workplace
 - <http://www.rhodes.aegean.gr/tepaes/anamorfosi/gouvias/%CE%A6%CE%A5%CE%9B%CE%9F%20%CE%9A%CE%91%CE%99%20%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A3%CE%97.htm>
 - <https://isotitafilon.wikispaces.com/%CE%93%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%95%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1>
 - <http://ebooks.edu.gr>
 - <http://sigmalive.com/simerini/news/social/409056>
 - <http://www.franchise-success.gr/htmlsite/greek/resultdet.asp?id=335&type=1>
 - *Γυναίκες και εργασία*
 - *Γυναίκες και εργασία 2-Στατιστικά*
 - *144 4 EGXEIRIDIO ASKHSEWN AEK*
 - *978*
 - *HX7291011GRC 001*
 - *study-13*<http://www.pinnokio.gr/arthro/h-anageria-plhttei-perissotero-tis-gynaikes>
 - <http://www.tanea.gr/news/economy/article/5044532/thn-ypshloterh-anageria-stis-gynaikes-kai-toys-neoys-sthn-e-e-exei-h-ellada-symfwna-me-thn-eurostat/>
 - <http://www.istologos.gr/2008-06-23-10-18-00/2008-06-19-08-44-13/92-2008-06-20-10-09-16>
 - <http://tvxs.gr/news/paideia/i-ekpaideysi-ton-gynaikon-stin-ellada-ton-19o-aiona>
 - <http://dimosiotita.duth.gr/evridiki.html>

- http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%83%CE%B7_%CE%A4%CF%84%CE%95_%CE%A7%CE%BF%CE%BB%CE%AD%CE%B6%CE%B1%CF%82.pdf
- <http://www.ineobservatory.gr/analyseis-kai-stoicheia/parsousiash-kai-analysh-statistikon-stoixeiwn/ti-prepei-na-gnorizete-gia-tin-agerasias-stin-ellada/oi-chwres-tis-ee-stis-opoies-echoyn-epiblithei-metra-litotitas-emfanizoyn-ta-ypsilotera-pososta-anergias-kai-sta-dyo-fyla/>
- http://www.special-edition.gr/pdf_ees/pdf_ees_57/maraki.pdf
- http://www.poreiagynaikon.gr/idrytiko/idr_32.htm
- <http://www.aegean.gr/gender-postgraduate/Documents/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7%20%CE%9D%CE%AC%CE%B6%CE%BF%CF%85.pdf>
- <http://www.fylosykis.gr/2013/09/%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%83%CF%8D%CE%BD%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B7-%CE%B9/>
- http://www.pi-schools.gr/programs/par/pdf/erevnes_C4_5135_el.pdf
- [http://www.eif.gov.cy/mlsi/dl/genderequality.nsf/0/249A794E6EA4F719C22579A5002F27FC/\\$file/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7_%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83.pdf](http://www.eif.gov.cy/mlsi/dl/genderequality.nsf/0/249A794E6EA4F719C22579A5002F27FC/$file/%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B1_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CF%89%CE%BD_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7_%CE%B1%CF%80%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%83.pdf)
- http://www.lib.unipi.gr/epeaekIsotitaFulon/files/No_5.pdf
- <http://www.aegean.gr/gender-postgraduate/Documents/%CE%9C%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%84%CE%B7%20%CE%9D%CE%AC%CE%B6%CE%BF%CF%85.pdf>
- https://osha.europa.eu/el/priority_groups/gender
- <http://socialpolicy.gr/2013/05/%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7.html>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΑΚΗΣ-ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΟΣ «Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»
2. ΜΕΣΣΗΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ-ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
3. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
4. ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
5. Εγκυκλοπαίδεια:Βασική επιστήμη και ζωή
6. ΒΙΒΛΙΟ:Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ-Διαδρομές στο χώρο και στο χρόνο, επιμ. Ευτυχία Λεοντίδου-Sigrid R. Ammer, Εναλλακτικές Εκδόσεις/Γαία